

WIADOMOŚCI

ZWIĄZKU

POLSKICH ZRZESZEŃ TECHNICZNYCH

ROK II WARSZAWA, lipiec, sierpień, wrzesień 1926 R. Nr. 7—8—9.

STOWARZYSZENIA TECHNICZNE ZRZESZONE:

Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie.

Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie.

Związek Polsk. Inżyn. Kolejow.

Krakowskie Tow. Techniczne.

Stow. Elektrotechn. Polskich.

Polskie Stow. Inż. i Techn. województwa Śląskiego.

Stow. Techników w Sosnowcu.

Stow. Techników Polskich w Wilnie.

Stowarzyszenie Inżynierów i Architektów w Poznaniu.

Stow. Techników w Poznaniu.

Stowarzyszenie Techników województwa Lubelskiego.

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników ziemi Radomskiej. Wołyńskie Stowarzyszen. Techników w Łucku.

Sekcja Techniczna Towarzystwa Wiedzy Wojskowej.

Stowarzyszenie Techników Polskich w Bydgoszczy.

Związek Techników Polskich w Częstochowie.

Stow. Techników Pomorskich w Toruniu.

Kujawskie Stowarzyszenie Techników we Włocławku.

Koło Techników w Ostrowcu.

Koło Techn. w Starachowicach.

Stow. Techników w Grudziądzu.

Stowarzyszenie Techników województwa Kieleckiego.

TREŚĆ:

Ministerstwo Komunikacji, <i>Inż. St. Andrzejowski</i>	A — 5
Ustawa Budowlana	A — 15
Projekt Statutu Polskiego Tow. Technicznego	B — 70
Sprawozdanie z III-go Międzynarod. Kongresu Inżynierów Doradców	B — 80
Sprawa Udziału Niemców w III. Międz. Kongr. Inż. Doradców	B — 85
Sprawozdanie z odczytu w Stow. Techn. Polsk. w Warszawie	B — 86
Sprawozdanie z działalności Stow. Techników na Pomorze w Toruniu za r. 1925	B — 87
Sprawozdanie z działalności Stow. Techn. w Sosnowcu	B — 88

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: WARSZAWA, ULICA CZACKIEGO 5

Konto czekowe P. K. O. 5878.

Prenumerata za kwartał 1 złp. Numer pojedynczy — 40 gr. Numer podwójny — 70 gr. Numer potr. — 1 złp.

OGŁOSZENIA: $\frac{1}{16}$ str. 100 złp., $\frac{1}{8}$ str. 60 złp., $\frac{1}{4}$ str. 40 złp., $\frac{1}{8}$ str. 20 złp., $\frac{1}{16}$ str. 10 złp.,

Członkowie Zrzeszonych Stowarzyszeń wpłacają ulgową prenumeratę przez swe Stowarzyszenia.

Skorowidz Źródeł Zakupu

Betoniarki

Rzewuski i S-ka 3

Łożyńska

SKF 4

Węgiel

J. Breitkopf 2

KANCELARJA STOWARZYSZENIA TECHNIKÓW POLSKICH w Warszawie, Czackiego 3/5

posiada do sprzedaży następujące wydawnictwa:

- 1) Inż. K. Gnoińskiego — „Piorunochrony“ cena zł. 2.
- 2) Inż. K. Gnoińskiego — „Higjena oświetlenia elektrycznego“
cena zł. 1.
- 3) Inż. K. Gnoińskiego — „Jak należy oświetlać mieszkanie“
cena gr. 50.
- 4) Inż. K. Gnoińskiego — „Oświetlenie pomieszczeń szkol-
nych“ cena gr. 90.
- 5) S. Abżółtowskiego i J. Szczerskiego — „Czy potrzebne nam
lotnictwo“ cena zł. 2.
- 6) * * * — „Opis Huty Dnieprowskiej“ cena zł. 5.
- 7) * * * — „X-lecie Służby Bezpieczeństwa“ cena zł. 4.
- 8) Inż. S. K. Drewnowskiego — „Rząd i Przemysł“ cena zł. 1.

U W A G A. Powyższe ceny (zniżone) tylko dla Członków Związku
Polskich Zrzeszeń Technicznych.

DRZEWA I KRZEWY OWOCOWE I OZDOBNE

W celu nabycia pięknych drzewek i krzewów owocowych i ozdobnych, jak również wyborowych nasion warzywnych, pastewnych, kwiatowych i rolnych oraz narzędzi ogrodniczych radzimy zwrócić się do najstarszych naszych zakładów ogrodniczych

C. ULRICH

istniejących od roku 1805

w WARSZAWIE, przy ul. CEGLANEJ Nr. 11.

1

WĘGIEL DRZEWNY

SP. AKC. „HAJNÓWKA“ 2

Biurowo sprzedaży:

Józef Breitkopf, Spadkobiercy

Warszawa, Jerozolimska 16, tel. 1-56

BETONIARKI 3
WINDY BUDOWLANE
TACZKI ŻELAZNE

Rzewuski i S^{KA} Fabryka
maszyn

Warszawa, ul. Ordynacka 7

S. K. F.

Szwedzkie łożyska kulkowe

Sp. z ogr. odp. 4

Warszawa, Kopernika 13 Tel. 12-41

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI.

Inż. St. Andrzejowski.

Pisząc o Ministerstwie Komunikacji, zmuszeni jesteśmy nie tylko zatrzymać się na suchym określeniu formy, mającej być przyjętą przez władze państwowe, ale także probujemy zobrazować moment tworzenia się tych form oraz siły, ujemne i dodatnie, istniejące przeciw i wpływające na ten czy inny wynik oraz podkreślić kompromisy i oportunizm, które były wynikiem ustosunkowania się sił, działających podczas całego okresu tworzenia się w przyszłego Ministerstwa Komunikacji.

Komisja Administracyjna Polskiego Towarzystwa Politechnicznego już w 1918 roku opracowała projekt ustroju władz technicznych. W myśl tego projektu cała administracja techniczna Państwa za wyjątkiem komunikacji była by objęta organizacją Ministerstwa Spraw Technicznych, zaś sprawy komunikacji były ujęte w specjalnej pracy b. Dyrektora Kolei Państwowych, Prezesa Związku Zrzeszeń Technicznych, S. Rybickiego. Ten projekt został wydrukowany w wydawnictwie Polskiego Towarzystwa Politechnicznego pod tytułem „Zarys organizacji władz technicznych w Państwie Polskiem” (str. 28 i następne).

Zgodnie z tym najstarszym projektem Ministerstwo Komunikacji obejmowałoby następujące agendy:

- A) Koleje żelazne,
- B) Poczty, telegrafy i telefony,
- C) Żeglugę śródlądową i morską,
- D) Automobilizm,
- E) Lotnictwo.

Prace te Komisji Administracyjnej P. T. P. były wykonane latem 1918 roku, zaś w październiku tegoż 1918 roku został stworzony gabinet Świeżyńskiego, w którym był mianowany pierwszy minister komunikacji, inż. Wacław Paszkowski. Celem ułożenia planu działalności i zasad organizacji Ministerstwa Komunikacji została utworzona tymczasowa Rada Kolejowa, złożona z wybitniejszych fachowców b. zaboru rosyjskiego pod przewodnictwem inż. J. Eberhardta.

W dniu 16 stycznia 1919 roku w gabinecie Paderewskiego kierownikiem Ministerstwa Komunikacji został inż. J. Eberhardt, a już 8 lutego drogi wodne odeszły do Ministerstwa Robót Publicznych i wtenczas Ministerstwo Komunikacji zostało przemianowane na Ministerstwo Kolei Żelaznych.

Patrząc z obecnego momentu dziejowego wstecz, można powiedzieć, że to przemianowanie i uszczuplenie Ministerstwa Komunikacji spowodowało silny zastój rozwoju komunikacji w Polsce.

Przedewszystkiem, koleje, jako źródło dochodów państwowych, zostało oddzielone od dróg wodnych, które są więcej w budżecie Państwa pozycją rozchodową. Dalej, Ministerstwo Kolei, mając w swoim ręku taryfy kolejowe, mało dbało o rozwój taryf wodnych.

Ministerstwo Kolei, dążąc do ułatwienia do ostatnich granic korzystania z usług kolei, przekreśliło ideę dochodowości kolei i tem przetrzyło transport surowców i ciężkich półfabrykatów z wody na kolej.

Wreszcie, Ministerstwo Kolei, nie nadążając podnosić taryfy równoległe ze spadkiem waluty markowej, doprowadziło do tego stanu rzeczy, który poseł Moraczewski scharakteryzował tak: „dopóki Skarb Państwa dodaje podróżnemu do biletu kolejowego zegarek, a do każdej tony towaru złoty zegarek, dopóty będziemy mieli do czynienia z niedoborem“... i dalej: „Państwowe przedsiębiorstwo przewozowe musi opłatami przewozowymi pokrywać własne koszty“ (str. 37 Druk Sejmowy Nr. 3735). Poseł Moraczewski pisał te słowa w 1922 roku, a dopiero w latach 1923 i 1924 zaczęto w sferach rządowych orjentować się, że tak dalej iść nie może i że było wielkim błędem skasowanie Ministerstwa Komunikacji. Jak na biedny kraj, dopiero dźwigający się z upadku, zbyt drogo okupiono tę błędną politykę ekonomiczną. Wiele milionów złotych rozsiano bez skutku i przelano do kas przedsiębiorców, korzystających z usług kolei. Ani jednej kolei prywatnej nie zbudowano w tym okresie darmowego transportu, ani nie pobudowano kanałów, ani rzek nie skanalizowano.

Przeciwnicy stworzenia Ministerstwa Komunikacji walczyli w latach 1923 i 1924 naiwnymi argumentami, twierdząc, że stworzenie takiego Ministerstwa może dać tylko pewną niewielką oszczędność na pensjach kilku dyrektorów departamentów i jednego Ministra.

Udawano, że nie chodziło tutaj o prawidłowy program rządowy całokształtu polityki ekonomicznej. Jeszcze w marcu 1922 roku podczas znanej narady ekonomicznej wszystkich byłych Ministrów Skarbu w Belwederze (patrz Druk Sejmowy Nr. 269) mówiono tylko o wyodrębnienie kolei, jako przedsiębiorstwa, z Ministerstwa Kolei (art. 14), ale nie wspomniano o odbudowie Ministerstwa Komunikacji i dopiero w 1924 roku b. Premier, Wł. Grabski, pod wpływem Nadzw. Komisarza Oszczędnościowego wstawił do projektu pełnomocnictw, które chciał uzyskać od Izb Ustawodawczych, jeden z pierwszych punktów, stworzenie Ministerstwa Komunikacji oraz wyodrębnienie kolei w przedsiębiorstwo.

Z tego okresu czasu istnieje, jako przyczynek do tych poczynąń, szemat organizacji Ministerstwa Komunikacji, podany przez wyżej podpisanego w Nr. 2 z roku 1924 Przemysłu i Handlu Górnośląskiego. W tym samym okresie czasu Stała Delegacja Zrzeszeń Technicznych opracowała, będąc w kontakcie z Nadzw. Komisarzem Oszczędnościowym, swój projekt ustroju władz technicznych, jak to przedstawił w Nr. 4—5—6 z roku 1924 w Wiadomościach inż. S. Rodowicz. Projekt ten był przedstawiony najwyższym władzom Państwa.

W czerwcu 1923 roku Związek Inżynierów Kolejowych podał Memorjał tyczący projektu Ustawy „O naprawie Skarbu Rzeczypospolitej“ i wynikającej z niej konieczności reorganizacji ustroju władz kolejowych.

Część z wyrażonych w tym Memorjale postulatów weszła w życie, choć z natury rzeczy Memorjał traktował sprawy z punktu widzenia wyłącznie potrzeb kolejnictwa bez związku z całokształtem potrzeb komunikacyjnych.

Jak wiadomo, pod wpływem przemożnych czynników, Sejm skreślił punkt pełnomocnictw, odnoszący się do stworzenia Ministerstwa Komunikacji i pozostawił tylko prawo wyodrębnienia kolei w od-

dzielną autonomiczną jednostkę przemysłowo handlową. Rząd ówczesny już ze znacznie osłabioną energią przygotowywał w ciągu długich miesięcy rozporządzenie p. Prezydenta „O przedsiębiorstwie dla eksploatacji kolei państwowych” i wydał to rozporządzenie pod naciskiem kół sejmowych dopiero na trzy dni przed upływem pełnomocnictw.

Jednakże opozycja nie zostawała bezczynną i zdażyła obalić w Sejmie to rozporządzenie już na początku roku 1925, nie dopuszczając do wprowadzenia go w życie...

Z jakich elementów składała się opozycja przeciw istnieniu Ministerstwa Komunikacji i przeciw wyodrębnieniu kolei?

Przedewszystkiem Kolejowe Związki Zawodowe, obawiając się redukcji zbędnego personelu i wzmocnienia władzy kierownictwa kolejami, wpływały przez swoich posłów hamująco na bieg reformy.

Dalej nieliczna, ale można grupą wyższych urzędników ministerjalnych, obawiając się o swoje stanowiska, także nie pałała wielką chęcią przeprowadzenia potrzebnej reformy, zaś wyższe sfery rządzące ostatecznie zajęły się wyłącznie stabilizacją waluty zamiast rzeczywistego przeprowadzenia reform, któreby spowodowały wielkie oszczędności. Rząd tembardziej usuwał się od radykalnego rozwiązania tych problemów, że chodziło mu o głosy stronnictw radykalnych w Sejmie, a te były, jak to już wyżej zaznaczyliśmy, pod wpływem związków zawodowych, krytycznie nastrojone do tych poczynąń.

Nic więc zatem dziwnego, że tak potrzebna reforma odsunęła się jeszcze o 2 lata i dopiero Rząd obecny zamierza przeprowadzić jesienią 1926 roku całą akcję w celu uporządkowania spraw państwowych władz technicznych i przedsiębiorstw kolei, poczty i telegrafu.

Ma być wykonana cała reforma w dwóch etapach: pierwszym etapem będzie stworzenie Ministerstwa Komunikacji, zajętego sprawami wyłącznie państwowo ustawodawczymi i mającego tylko zwierzchni nadzór nad dwoma państwowymi przedsiębiorstwami dochodowymi, nad Generalną Dyрекcją Kolei Państwowych i nad Generalną Dyрекcją Poczty i Telegrafów. Pozatem Ministerstwo Kolei obejmie w tym etapie także specjalny nadzór (wydział) nad lotnictwem cywilnym.

Zaś od dnia 1 stycznia 1927 roku do tak prosperującego Ministerstwa Komunikacji będą dołączone inne agendy, mianowicie Podsekretariat Stanu i dwa Departamenty Drogowy i Wodny (marynarka morska i rzeczna).

Generalna Dyрекcja Kolei — to jabłko niezgody, ma być stworzona mniej więcej w zakresie, jaki już poznaliśmy z Dziennika Ustaw Rzecz. Nr. 116 z roku 1924 poz. 1034, jednakże, jak twierdzą wyższe czynniki miarodajne, władza Generalnego Dyrektora oraz Prezesów Dyrekcyj ma być rozszerzona.

Ministerstwo Komunikacji ograniczać ma swoje agendy do zwierzchniego nadzoru nad kolejami, ogólnej polityki komunikacyjnej i taryfowej, ogólnego nadzoru finansowego, a ze spraw personalnych, do mianowania Dyrektorów Departamentów i Prezesów Dyrekcyj Kolejowych na wniosek Generalnego Dyrektora Kolei. Generalna Dyрекcja będzie ostatnią *instancją* (?) w bieżących sprawach kolejnictwa. Kolej będzie uważaną za przedsiębiorstwo, obliczone na

zysk, a do udziału w zyskach będzie dopuszczony cały personel kolejowy.

Uposażenie pracowników kolejowych ma być znacznie wyższe od innych pracowników państwowych, a stosunki wzajemne między pracownikami a zarządem kolei uregulują osobne postanowienia. Przy przejściu z Ministerstwa Kolei do Ministerstwa Komunikacji będą się mogli pracownicy kolejowi zadeklarować, czy chcą się podporządkować nowej formie czy też chcą wystąpić z kolei na podstawie przepisów dotychczasowych.

Sprawa zabezpieczenia na starość pracowników nieetatowych ma być ujęta przejściowo w formę dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej. Generalna Dyrekcja będzie posiadać fundusze obrotowy, rezerwowo, inwestycyjny, meljoracyjny i będzie mogła zaciągać krótkoterminowe pożyczki. Organizacja wewnętrzna dyrekcji kolejowych ulegnie wielkim zmianom. W służbie zasobowej będzie oddzielną kontrola zakupów od samych zakupów. Wydziały taryfowo handlowe skupią w swem ręku wszystkie czynności, związane z obrotem handlowym i taryfami. Wydziały kontroli dochodów mają być wyeliminowane z dyrekcji kolejowych w odrębne jednostki administracyjne w rodzaju kolejowych izb skarbowych, obejmujących całokształt kontroli dochodów z kolei. Wydziałów takich będzie trzy (Warszawa, Lwów i Poznań) i będą prowadzone pod specjalną opieką Najw. Izby Kontroli Państwa.

Do zdobycia awansu potrzebny będzie dodatni rezultat wydajności pracy, badany sposobem zagranicznym przez mieszane komisje fachowe. Będzie rozszerzona aktywna kontrola z ludzi szczególnie uzdolnionych, na których odpowiedzialności będzie ciążył wynik pracy personelu i sprawność przedsiębiorstwa.

Najdrobniejsze nadużycia będą karane rozwiązaniem stosunku służbowego. Jak widać z powyższego oraz z wynurzeń podczas konferencji prasowej p. Ministra Robót Publicznych, zanoszą się wreszcie na radykalne zmiany w dziale państwowych władz technicznych. Należy tylko życzyć, aby Rząd wysłuchał jeszcze głosu Związku Zrzeszeń Technicznych, co da jeszcze jedną szansę zbliżenia się nowych form do ideału.

Chodziłoby o to, aby raz wreszcie ustalić formy władz technicznych, któreby mogły przetrwać bez zmian długie lata, jak to naprz. widzimy we Francji, gdzie były trzy etapy rozwoju tych władz, mianowicie 1-y etap — Wielka Rewolucja Francuska, kiedy to władze techniczne były rozdzielone między Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Handlu oraz Ministerstwo Robót Publicznych, potem rok 1860, kiedy agendy były złączone w Ministerstwie Robót Publicznych i wreszcie aż rok 1916, kiedy sformowano Ministerstwo Robót Publicznych i Transportów, zgodnie z załączonym tutaj szematem. (Patrz str. A—10 i A—11.).

Widzimy z tego, że w ciągu 150 lat Francja zmieniła ustroj swoich władz technicznych tylko 3 razy.

Jakie można obecnie zrobić zastrzeżenia, rozpatrując te główne zarysy przyszłego ustroju?

Zastrzeżenia te należy rozbić na dwie grupy, odnoszące się do odpowiednich działów gospodarki, czyli 1) zastrzeżenia co do ustroju Ministerstwa Komunikacji z ew. odejściem szeregu agend do innych

Ministerstw i 2) zastrzeżenia co do ustroju przyszłej Dyrekcji Generalnej Kolei.

Aby czytelnik mógł rzeczowo potraktować nasze zastrzeżenia, należy aby w trakcie czytania miał przed oczami istniejący Statut Organizacyjny Ministerstwa Robót Publicznych, ogłoszony w Monitorze Nr. 250 z dn. 3.XI 1923 roku.

Zgodnie z treścią konferencji prasowej p. Ministra Robót Publicznych w lipcu roku bież. mają być następujące zmiany:

1) Departament Budowlany ma być przeniesiony do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,

2) Wydział elektryczny do Ministerstwa Handlu i Przemysłu,

3) natomiast z Ministerstwa Handlu i Przemysłu przejdzie Departament Żeglugi Morskiej wraz z zarządem budowy portu w Gdyni,

4) Wydział Pomiarowy przejdzie do Ministerstwa Reform Rolnych,

5) Dział Triangulacyjny przejdzie do Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do tych oto zmian należy dodać następujące zastrzeżenia:

ad 2) Wydział elektryczny należałoby z punktu widzenia potrzeb państwowych, ze względu na elektryfikację kolei, przenieść do Ministerstwa Komunikacji i rozwinąć go tam w Departament Energetyczny.

Jeszcze ś. p. Narutowicz przewidział potrzebę połączenia wydziału elektrycznego z wydziałem wodnym w jednym ministerstwie, w obrębie Ministerstwa Robót Publicznych. Potem, w 1924 roku, dokładnie były wyjaśnione dowody „za” i „przeciw” przeniesieniu tego wydziału do Ministerstwa Handlu i Przemysłu.

Z jednej strony organa rządowe i szczególnie sam wydział elektryczny stały na stanowisku nierozdzielania tych wydziałów, wodnego (VII) i elektrycznego (XVI-go). Pozaatem, ostatnie lata wielkiej wojny, kiedy to uwidoczniła się, a przedewszystkiem w Anglii, wielka potrzeba zaprowadzenia oszczędności w zużytkowaniu kapitału energii, zawartego w węglu (patrz Interim Report on electric Power supply in Great Britain 1918 Ministry of Reconstruction). Potem inne Państwa, jak Francja i Rumunja po wszechświatowym Zjeździe Energetycznym w Londynie, ustaliły należytą organizację państwową do właściwego ujęcia spraw energetyki, czyli kontroli nad racjonalnem zużytkowaniem wszelkich zapasów posiadanej na kuli ziemskiej energii.

Rzeczpospolita Polska obecnie, przy powyższem rozwiązaniu problemu organizacji władz technicznych wstrzyma rozwój sprawy energetyki, a w następstwie wstrzyma stopniowo obniżanie się kosztów produkcji. Siły, które spowodowały przeniesienie Wydziału Elektrycznego do Ministerstwa Handlu i Przemysłu, a znaczy spowodowały rozczłonkowanie połączonych wydziałów wodnego i elektrycznego, związanych ze sobą organicznie, pochodzą z łona Związku Elektrowni Polskich oraz z Przemysłu Elektrotechnicznego. Wobec tego, że Rada Elektryczna ma w swoim składzie obydwie pierwiastki — państwowy i przemysłowy — nie jest ona w stanie zająć w tej sprawie zdecydowanego stanowiska.

Zasadniczo rzecz biorąc, przedstawiciele Związku Elektrowni godzą się na to, że z czasem Wydział ten w związku z elektryfikacją kraju powinien przejść do Ministerstwa Komunikacji, a więc Wy-

MINISTÈRE DES TRAVAUX PUBLICS

Ministre

ECOLE NAT. DES PONTS et CHAUSSEES

Comité de Content. et d'Etudes juridiques Presid.

Conseil gén. des Ponts et Chaussées (Presid.: le Ministre, V. Pres.)

Office national du Tourisme

Conseil sup. des Trav. publics: Pres.: le Ministre, V.-Pres.

Nivellement gén. de la France

(Dir.: Mr. L. Insp. gén. des mines)

COMITÉ consult. des Ch. de fer (Prés.: le Ministre, Vice-Presid.)

OFFICE NAT. de la Navigation

SOUS SECRETARIAT des PORTS, de la MARINE marchande et des Pêches

Sous-secrét. d'Etat: Cabinet. Chef, chefs adj. Chef du secr. part.

SERVICE de la construction et de l'entretien de la FLOTTE Comm.

(reparations, approvis. main d'oeuvre)

SERVICE de l'Organisation de la flotte comm.

(Lég. gén. et primes, études écon., subventions aux Cies de navig., achats missions à étr.)

SERVICE de l'Exploitat. des transports mar.

(Exploit., Affrètements, Licences et Requis., Transit, Statist., Comptabil., Content.)

SERVICE de l'Admin. du Personnel et du travail mar.

(Police de la Navig., Gens de mer personnel)

SERVICE des Pêches Mar.

(Pêches, Dominalité, Encourag.)

SERVICE des Assurances Mar.

SERVICE de la Comptabil. génér.

ETABLISSEM. des Invalides de la Mar.

(Pensions de demi-solde, secours, prises mar., caisse nat. de prévoyance)

SOUS-SECRETARIAT d'ETAT DES MINES ET DES FORCES HYDRAULIQUES

Sous secret, d'Etat, Cabinet, Chef, Chef-adj., Chef du Secr. part.

SOUS-SECRETARIAT DE L'AÉRONAUTIQUE CIVILE ET DES TRANSPORTS AÉRIENS.

Sous-secrét. d'Etat, Cabinet. Chef, Chef-adj., Chef du Secret. part.

SOUS-SECRETARIAT DES POSTES ET TELEGRAPHES

Sous Secrét. d'Etat, Cabinet. Chef, Chefs adj. Chef du Secr. part.

BLICS ET DES TRANSPORTS.

Secr. général

(Mr N), Insp. gén. d. Ponts-et-chaussées
Cabinet. chef. s.-chefs

Chef du Secr. part.

Serv. du Personnel et de la Comptabilité

Personnel 1-er Bur.: Administration centrale, Ingenieurs des ponts et ch., Ecoles
2-e Bur.: sous ing. conducteurs. adjoints
3-e Bur.: Pensions, secours, retraites, accidents et conditions du travail
Comptabilité 1-er Bur.: Budget, Travaux légisł.
2-e Bur.: Demandes de fonds, ordonnancements, comptabilité des ponts-et-chaus. et des mines. Serv. int.

CONTROLE des travaux des lignes nouvelles ch. de fer.

Contrôle de la voie et des bâtiments
Contrôle de l'exploit. technique et com.
Contrôle du matériel et de la traction
Contrôle du travail des agents

SERV. DES CHEMINS DE FER et des voies ferrées d'intérêt local

(Dir Mr C., ing. en chef des Ponts et Ch.)

1-0 Chemins de fer d'intérêt gén.

1-er Bur. Concessions, budgets et vérif. des comptes
2-e Bur. Travaux à exécuter dans la zone des armées
3-e Bur. Travaux à exécuter dans la zone de l'intér. et sur les réseaux algériens; acquisitions et repar. du matériel roulant.
4-e Bur. Exploit. commerciale
5-e Bur. Tarifs et frais accessoires, exploit. technique
6-e Bur. Conditions du travail et retraites des agents de ch. de fer; conventions intern.

2-0 Chemins de fer d'intérêt local.

7-e Bur. Concession, budgets et vérif. des comptes
8-e Bur. Travaux, matériel roulant, exploit, conditions du travail et retraites des agents

SERVICES de la Navig. intérieure et d'aménagement des eaux

1-er Bur. Rivières et canaux entretien, amélior. et construction
2-e Bur. Exploit. et outillage aménag. des eaux

SERVICE des Ports maritimes

1-er Bur. Etabl. amélioration et entretien des ports, rivières et canaux mar, phares et balises
2-e Bur. Outillage, exploit. et police des ports domaine public mar.

SERVICE de la Voirie routière

1-er Bur. Routes nat.
2-e Bur. Alignements, permissions de voirie police du roulage, automobiles
3-e Bur. Distrib. d'énergie élect.

SERVICE DES CHARBONS

SERVICE des Phares

Navigation

Seine: 1-er section (de Marcilly au pont de Montereau)
2-e section (de Montereau en aval d'Epiney ponts de Paris)
3-e section (entre les points kil 32 et 237 km.)

dział ten po krótkim popasie w Ministerstwie Handlu i Przemysłu ma dalej przejść do innych ram, co przecież jest wbrew zasadzie przez nas przyjętej, aby każda organizacja państwowa była długotrwałą.

ad 4) Wydział pomiarowy ma przejść do Ministerstwa Reform Rolnych, które przecież jest czasowe i także prawdopodobnie, jako zbędne, będzie skasowane niezadługo, a więc i ten Wydział będzie „podróżującym”, co powinno bardzo ujemnie wpływać na jego funkcjonowaniu i co odezwie się także na wygodach publiczności.

ad 5) Przejście działu triangulacyjnego do Ministerstwa Spraw Wojskowych także nasuwa zastrzeżenia, gdyż topografia wojskowa nie obejmie wszystkich dziedzin geodezji i Ministerstwo Spraw Wojskowych z natury rzeczy będzie odsuwało te dziedziny na drugi plan.

Przechodzę do Generalnej Dyrekcji Kolei.

Znakomity inżynier i organizator francuski H. Fayoll w jednym ze swoich dzieł mówi: „Publiczność nie zdaje sobie sprawy z tego, że złe funkcjonowanie naszych urzędów państwowych trwa, a darząc zaufaniem kolejno jeden, dwa, wreszcie dziesięć zespołów ministerjalnych (gabinetów), nie widząc żadnej poprawy mimo coraz to nowych obietnic, przy trzydziestym czy czterdziestym, wpada w sceptycyzm i albo naśladuje moralność zmieniających się rządów, albo poszukuje orientacji to w konstytucji, to w partji kierującej, to wreszcie w prądach społecznych, podając ucha wszelkim hasłom. Jest więc rzeczą wielkiej wagi przekonać społeczeństwo jaknajrychlej, że zło leży w zakresie i charakterze administracji i że można mu zapobiec bez żadnych przewrotów politycznych i społecznych... Zdrowy rozsądek zgodnie z metodą eksperymentalną radzą zastosowanie do maszyny państwowej sposobów, które dały świetne wyniki w przemyśle” (Przedmowa H. Fayoll'a do książki A. Schatz'a *L'entreprise gouvernementale et son administration*).

Należy pamiętać podczas rozważania przyszłego ustroju Generalnej Dyrekcji, że Ministerstwo Kolei jakkolwiek sprawnie prowadziło ruch kolejowy i szczególnie dobrze kierowało ruchem osobowym, jednakże nigdy nie odznaczało się oszczędnością i doprowadziło deficyt w 1923 roku do kolosalnej sumy 315.000.000 złotych. Aby przedstawić sobie ogrom tej sumy należy tutaj przypomnieć pracę H. Younga, który w 1924 roku ustalił, że cały budżet Państwa Polskiego powinien się wahać w granicach 700—900 milionów złotych. Z drugiej strony rzeczoznawca, specjalista do spraw technicznych przy Rządzie Polskim, pułkownik armji amer., A. B. Barber, był w 1922 roku zdania, że Polskie Koleje Państwowe powinny przynosić 5% zysku od kapitału budowlanego, czyli około 180 milj. zł. w zlocie. Stąd jasne, że w 1923 roku koleje miały saldo gorsze od możliwego o 500.000.000 zł.

A więc polityka ekonomiczna Ministerstwa Kolei z gruntu okazała się w latach poprzednich zgubną dla Skarbu Państwa. Choć w 1924 i 1925 latach nastąpiła pod presją czynników postronnych, jak Ministerstwa Skarbu i Nadzw. Komisarza Oszczędnościowego, pewna poprawa, jednakże jest jeszcze bardzo daleko od należytego stanu rzeczy

I oto od 1923 roku, od Konferencji Belwederskiej, mówi się o potrzebie bezwzględного wyodrębnienia kolei od czynników mini-

sterjalnych, od wpływów politycznych i związków zawodowych a także od poszczególnych wpływów poselskich.

Cóż widzimy w obecnym projekcie Generalnej Dyrekcji? Oto Ministerstwo chce zatrzymać sobie nominację wyższych kierowników Gen. Dyrekcji, czyli ci sami ludzie, którzy stworzyli tak wielkie deficyty kolejowe mają zatwierdzać przyszłych działaczy przedsiębiorstwa kolei państwowych.

Ta sprawa była rozważana także w Niemczech przed utworzeniem tak świetnie prosperującego przedsiębiorstwa Reichsbahn Gesellschaft. Otóż w Niemczech została stworzona Rada Nadzorcza, złożona z przemysłowców, a nie z urzędników. Wpływy polityczne są tam, wyeliminowane. Nikt z członków Izby Ustawodawczych nie może być w Radzie Nadzorczej. Oto właściwa polityka ekonomiczna, którą należałoby kroczyć.

Dalej uderza, że pozostaną w Generalnej Dyrekcji Departamenty. Nomen-omen: można się obawiać, że sfery ministerjalne wyobrażają sobie stworzenie Generalnej Dyrekcji jako przemalowanie szyldu Ministerstwa Kolei na Generalną Dyrekcję z pozostawieniem prawie całej organizacji tego ministerstwa w ramach G. Dyrekcji. Byłaby wtenczas stworzona jeszcze jedna zbędna instancja i nic więcej.

Jeżeli sobie uprzytomnić, że z pośród 467 urzędników M-stwa Kolei (patrz Inż. Kolejowy Nr. 1 1926 r.) tylko 4 przed wstąpieniem na służbę państwową polską było w zawodach wolnych i 1 był przemysłowcem (0,2%), zaś tylko kilka jednostek o wyższym wykształceniu ekonomicznym pracowało w Ministerstwie Kolei (autorzy tablic nawet nie uważali za potrzebne wydzielić tę grupę z ogólnej prawniczej). Pytamy się więc, kto ma organizować handlowe przedsiębiorstwo, czy urzędnicy nie mający uprzednio żadnej praktyki przemysłowej i handlowej, czy nowi ludzie?

Naturalnie, mówimy tu o „przeciętnym” urzędniku, a nie o wielkiej liczbie wysoce utalentowanych fachowców M-stwa Kolei, którymi może się Polska poszczycić zasłużenie.

Niemcy rozstrzygnęły ten problem radykalnie i my powinniśmy pójść tą samą drogą.

Nadomiar złego, urzędnicy ministerjalni są przeciętnie w wieku 43, 4 lat, zaś kierownicy mają średnio 65 lat. Czyż można w tym wieku zaczynać praktykę handlową, szukać klienta i powiększać dochód?

Zdaniem wielkiego działacza kolejowego, amerykańskiego filozofa, Emersona, kierownikami czynnych przedsiębiorstw powinni być ludzie młodzi, zaś starsi mogą być doradcami...

Przechodzę do reszty personelu kolejowego. W 1924 roku na 1000 pociągów kilometrów przypadało w Niemczech, Francji i Belgii tylko 1, 2—1, 3 osób, podczas kiedy w Polsce aż 2, 3 osoby (i przytem o niskich poborach). Jak widać, personel na kolejach polskich jest zbyt liczny, a więc za mało produkcyjny. Poza tem zbyt duży odsetek między kolejarzami jest ludzi wiekowych. Obiecywać zatem wielką poprawę bytu całemu personelowi kolejowemu (jak to czyni projekt Gen. Dyrekcji), narazie nie można, gdyż Generalna Dyrekcja Kolei będzie zmuszona przenieść olbrzymią rzeszę pracowników w stan spoczynku, a dając im emeryturę, wielce obciąży swój budżet. Stąd wynika, że jednocześnie z wydaniem dekretu o Generalnej Dyrekcji

należy wydać dekret o emeryturze dla stałodziennych i stworzyć specjalną instytucję, któraby się zajęła losem tych emerytów kolejowych.

Resztę zaś zbędnych ludzi powinny nowe władze mieć prawo przetrzucać do innych robót tego Ministerstwa Komunikacji, wszystko jedno czy to będą roboty szosowe czy wodne etc. Już na innym miejscu wskazywaliśmy sposoby, którymi można pozbyć się nadmiaru pracowników w kolejnictwie nie powiększając armji bezrobotnych (patrz pracę „O budżecie władz technicznych w roku 1926” złożoną w Sejmie). Z konferencji prasowej wyżej wspomnianej widzimy, że ten punkt widzenia dotąd się utrzymał. To przydzielanie osób na inne roboty powinno być zawczasu przewidziane w przepisach służbowych i pozatem przy wstąpieniu na służbę powinni wszyscy pracownicy dać piśmienne zobowiązanie zastosowania się do odnośnych zarządzeń.

Przy tej sposobności musimy tutaj wskazać na jeden rodzaj zarzutów przeciwników całej reformy. Otóż, jeszcze w 1924 roku ogłoszono pogłoskę, że wyodrębnienie kolei jest tylko etapem do oddania kolei państwowych w obce ręce kapitału zagranicznego. Tę pogłoskę rzucono w celu zaniepokojenia wielkich rzesz kolejarzy. Pogłoska ta jest zupełnie bezpodstawna. Motywem do wydzierzawienia kolei miała być jedynie chęć Rządu uzyskania wielkiej pożyczki pod zastaw dochodów z kolei.

Otóż, aby zapewnić stałe dochody kapitalistom, Rząd musiałby zgodzić się na

1) dowolne podniesienie taryf kolejowych, czem zaszkodziłby życiu gospodarczemu Państwa, albo

2) musiałby Rząd zgodzić się oddać personel kolejowy państwowy na łaskę i niełaskę obcych.

Stopniowo z utratą praw ekonomicznych przyszłoby mieszanie się obcych rządów, opiekunów zagranicznego kapitału, do gospodarki państwowej czyli przyszłoby częściowa utrata suwerenności naszej. W teraźniejszych czasach demokratycznych, jak mówi Ackworth, rzeczoznawca angielski do gospodarki kolejowej austriackiej, niema mowy o takim pozbawieniu się przez jaki bądź rząd swych praw i obowiązków. Byłby wysoce lekkomyślny ten rząd, któryby sam pozbawił się kolosalnego dochodu, płynącego z kolei i jeszcze któryby w dodatku musiał być żandarmem nad obywatelami swego kraju w celu karmienia obcych. Jakby wtenczas wyglądał bilans płatniczy polski, jeżeliby corocznie kapitaliści obcy wywozili zagranicę po kilkaset milionów złotych.

Wreszcie parę słów o kontroli Generalnej Dyrekcji. Obecnie istnieje w przedsiębiorstwach państwowych, pracujących na autonomicznych podstawach, aż 5 form kontroli. Do tego dorzuca p. Minister Skarbu jeszcze nową kontrolę: swoich przyszłych przedstawicieli przy Ministerstwach — delegatów do kontroli wydatków, preliminowanych w budżecie.

W przeciwieństwie do tego, każde prywatne przedsiębiorstwo ma jedynie Komisję Rewizyjną i to jest cała kontrola, a okazuje się ona zupełnie dostateczną. Wszyscy znamy te kontrole rządowe: papierowe sankcje nie dadzą faktycznych praw kontrolerom, rewizorom, czy inspektorom i delegatom.

Kończąc ten szkic, wyrażamy niepłonną nadzieję, że Rząd obecny da sobie radę ze wszystkimi przeszkodami i że od 1 stycznia roku przyszłego otrzymamy na długie lata nowe poprawne formy władzy komunikacyjnej.

USTAWA BUDOWLANA.

Od Redakcji: Ministerstwo Robót Publicznych jesienią 1925 r. opracowało projekt Ustawy Budowlanej i przesało go do Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych dla zaznajomienia się z projektem i wypowiedzenia swej opinii.

Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych przesłał odpisy projektu Ustawy wszystkim Zrzeszonym Stowarzyszeniom. Te ostatnie opracowały swe uwagi. Uwagi zostały rozesłane do wszystkich Stowarzyszeń dla zaznajomienia się przed Zjazdem. Po przeprowadzeniu wyczerpującej dyskusji w gronie fachowych delegatów Zrzeszeń, Zjazd ustalił jednogłośnie zasady ogólne projektu Ustawy Budowlanej.

Dlatego, żeby zasady te były uwidocznione w stosunku do opracowanego przez Ministerstwo projektu Ustawy, projekt został skorygowany w myśl przyjętych ogólnych zasad, przy zachowaniu kolejności artykułów projektu i ostatecznie uzgodniony na posiedzeniach Komisji podczas Zjazdu Delegatów w Warszawie.

Nie przytaczamy projektu opracowanego przez Ministerstwo, gdyż takowy posiadają wszystkie Sekretarjaty Zrzeszonych Towarzystw. Porównać zaś wprowadzone poprawki i zmiany bardzo łatwo wobec zachowania identycznej numeracji artykułów.

OPINJA ZWIĄZKU O PROJEKCIE USTAWY BUDOWLANEJ.

Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych po dokładnem rozpatrzeniu projektu Ustawy Budowlanej uważa:

1) że wydanie Ustawy Budowlanej, wobec chaosu panującego obecnie w dziedzinie prawodawstwa budowlanego w Rzeczypospolitej, jest konieczne i potrzebne w możliwie jaknajszybszym czasie;

2) że Ustawa Budowlana winna zawierać tylko postanowienia ogólne obowiązujące w całej Rzeczypospolitej. Na podstawie tych postanowień wydać odnośne Władze Samorządowe przepisy miejscowe budowlane. Tam gdzie takich przepisów budowlanych niema, winny być stosowane przepisy opracowane przez Ministerstwo Robót Publicznych, do czasu kiedyby poszczególne samorządy otrzymały zatwierdzenie innych przepisów budowlanych.

Ustawa winna zawierać następujące cztery działy, jakto:

I. Ogólne zasady.

II. Zabudowa osiedli.

III. Postanowienia policyjne.

IV. Przepisy przechodnie.

Działy zaś w szczególności winny zawierać, a mianowicie: Dział I. (Ogólne zasady).

1) Wszelkie budowle i urządzenia techniczno-sanitarne winny być wznoszone, przebudowywane i utrzymywane w sposób czyniący zadość bezpieczeństwu publicznemu pod względem konstrukcyjnym, zdrowotnym i przeciwpożarowym, a zarazem uwzględniające zasady estetyki.

2) Ustawa winna dotyczyć wszystkich osiedli, a więc miast, miasteczek, wsi, osad, uzdrowisk, lub wznoszonych w nich budowli, a więc państwowych, publicznych, fabrycznych i prywatnych.

3) Wszelkie budowle, a przedewszystkiem państwowe i publiczne, winny być wznoszone, przebudowywane i utrzymywane z zastosowaniem materiałów budowlanych odpowiedniego gatunku i należytej jakości.

Dział II (Zabudowa osiedli).

1) Wnieść do Ustawy definicję miast, miasteczek, osiedli i t. d. wobec nieuregulowania tej sprawy na Kresach Wschodnich.

2) Zasada własności musi być utrzymana i gmina za wywłaszczone grunta pod ulice musi płacić.

3) Plany regulacyjne winny być wykonane tylko dla większych miast w terminie kilkuletnim.

4) Dla miasteczek, uzdrowisk, osad i wsi, przymus wykonania planów regulacyjnych winien być tylko w razie katastrof lub pożaru.

5) Po opracowaniu planów regulacyjnych gmina winna podać je do publicznej wiadomości, wystawiając plan na określony Ustawą termin, a jednocześnie zawiadomić o tem Ministerstwo Robót Publicznych, przysyłając Ministerstwu jedną odbitkę ogólnego planu regulacyjnego. W razie braku sprzeciwów w terminie przepisany Ustawą plany regulacyjne stają się po uchwaleniu ich przez gminę prawomocnymi.

Rozpatrywanie sprzeciwów należy do kompetencji sądów administracyjnych II instancji ewentualnie władz II instancji, a w Warszawie do Ministerstwa Rob. Publ. Odwołanie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Dział III (Postanowienia policyjne).

1) Ustalić obowiązki właściciela, przedsiębiorcy, projektodawcy, kierowników i robotników wykwalifikowanych.

2) Plany winny posiadać obliczenia statyczne i winien być odpowiedzialny kierownik.

3) Pozostawić § 172 w dotychczasowej redakcji. §§ 173—179 o kierownictwie — skreślić. Sprawy te winny być objęte specjalną Ustawą.

4) Kary mogą być nakładane tylko przez Sądy.

PROJEKT USTAWY BUDOWLANEJ

opracowany przez Związek P. Z. T.

Część I.

Zasady Ogólne.

Art. 1. Ustawa niniejsza, oraz przepisy wydane na mocy tej Ustawy na zasadach w niej przytoczonych mają zastosowanie:

1) Przy budowie, przebudowie i utrzymywaniu:

- a) wszelkich budynków i budowli naziemnych i podziemnych,
- b) urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych i innych urządzeń sanitarnych i technicznych,
- c) urządzeń technicznych, związanych z budynkami tudzież urządzeń pomocniczych przy budowie.

2) Przy tworzeniu nowych działek budowlanych w osiedlach.

3) Przy zakładaniu, zmianach i urządzeniu ulic i dróg, placów i wszelkich terenów przeznaczonych do użytku publicznego.

Art. 2. Zastosowanie niniejszej Ustawy nie dotyczy specjalnych budowli służących istotnym celom strategii, kolejnictwa i górnictwa.

Art. 3. Ustawa niniejsza obejmuje przepisy budowlane dla miast oraz przepisy dla wsi; wszelkie inne osiedla, jak uzdrowiska, lotniska, osady fabryczne, kolonie robotnicze, powinny zabudowywać się zgodnie z przepisami dla miast i wsi, w zależności od charakteru zabudowy danego osiedla.

Minister Spraw Wewnętrznych na podstawie orzeczenia Władz Budowlanych przedstawia wykaz osiedli, które powinny podlegać przepisom budowlanym dla miast.

Przy niniejszym zostaje załączony za wyjątkiem miast wykaz osiedli, które z dniem wejścia w życie niniejszej Ustawy podlegają przepisom budowlanym dla miast.

Art. 4. Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa i wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu.

Art. 5. Przepisy miejscowe wydane w rozwinięciu niniejszej Ustawy przez Władze Samorządowe nie mogą pomniejszać najniższych, ani też powiększać najwyższych norm ustalonych Ustawą niniejszą.

Do czasu wydania przepisów miejscowych przez Władze Samorządowe obowiązują tymczasowe przepisy dla poszczególnych dzielnic załączone przy niniejszej Ustawie.

Część II.

PRZEPISY POLICYJNE.

Tytuł I.

Przepisy dla miast.

Rozdział I.

Ulice.

Art. 6. Nowopowstające ulice oraz place użyteczności publicznej, jak również ulice, podlegające regulacji powinny posiadać trwałą nawierzchnię jezdni, być obsadzone drzewami i mieć ścieki do odprowadzania wody deszczowej.

Szerokość ulicy pomiędzy linjami regulacyjnymi zabudowy powinna mieć conajmniej 17 metrów wraz z chodnikami, stanowiącemi conajmniej każdy 20% ogólnej szerokości ulicy.

Istniejące ulice należy w miarę możliwości poszerzać conajmniej do 10 metrów.

Art. 7. Wykreślić.

Art. 8. Nowe budowle wznoszone przy ulicach powinny być stawiane w linii regulacyjnej zabudowy.

Coñnięcie wymienionych budowli do linii regulacyjnej jest dopuszczalne pod warunkiem należytego architektonicznego połączenia tych budowli z budynkami sąsiednimi.

W miastach nie posiadających planów regulacyjnych linię regulacyjną zabudowy oznaczają władze samorządowe.

Rozdział 2.

Zabudowanie działek.

Art. 9. Najmniejsza szerokość działek powinna być określona. Naprzykład w zabudowaniu zwartem najmniejsza szerokość powinna być równą 12 metrom przy luźnym zabudowaniu — 20 metrom.

Zabudowana część działki budowlanej, przy zabudowaniu zwartem, nie może przekraczać 75% jej powierzchni, przy zabudowaniu luźnym nie może przekraczać 35% jej powierzchni.

Art. 10. Działki szczególnie korzystnie usytuowane przy placach i ulicach, jak działki narożne do 150 m.² powierzchni mogą być zabudowane całkowicie.

Art. 11. O ile budowle nie są wznoszone na granicy posiadłości, natenczas powinny być stawiane w odległości conajmniej 2,5 metrów od granicy.

Art. 12. Podwórza muszą mieć ogniotrwałe połączenia z ulicą:

- a) za pomocą bramy o szerokości conajmniej 2,40 mtr. w świetle oraz 3 metry wysokiej, o ile na podwórzu znajdują się budowle;
- b) za pomocą sieni o szerokości conajmniej 1,8 metra w świetle o ile podwórze nie nadaje się do zabudowy.

U w a g a 1. Ściany i stropy wymienionych bram i sieni powinny być zbudowane ogniotrwałe.

U w a g a 2. Jeżeli na posiadłości istnieje kilka podwórz, to podwórza te powinny być połączone pomiędzy sobą i ulicą za pomocą bram lub przejazdów o szerokości conajmniej 4 metrów.

Art. 13. Podwórza za wyjątkiem części urządzonych jako ogrody lub ogródki powinny posiadać trwałą nawierzchnię oraz posiadać ścieki dla odprowadzania wód deszczowych.

Podwórze pomiędzy budynkami powinno mieć conajmniej 9 metrów szerokości i długości.

Rozdział 3.

Wysokość budowli.

Art. 14. Wysokość budowli przeznaczonych na stały pobyt ludzi nie może przekraczać 22 metrów.

Największa wysokość budowli nie może przekraczać szerokości przyległej ulicy, placu lub podwórza licząc między linjami zabudowy.

Budowle znajdujące się na rogu ulic różnej szerokości mogą mieć od strony ulicy węższej wysokość dozwoloną od strony ulicy szerszej, lecz w tej wysokości sięgać mogą tylko na długość równą półtorocznej szerokości ulicy węższej.

U w a g a. O ile posiadłość ma prawnie zapewnione korzystanie ze światła na przyległej posiadłości sąsiada, wysokość budynku powinna być obliczona w stosunku odległości od przeciwległej ściany sąsiada.

Art. 15. Nachylenie dachu przy całkowitem wyzyskaniu dozwolonej wysokości nie może przekraczać 45 stopni, przyczem suma występów atyk i mansardów nie może przekraczać połowy frontu budynku.

Art. 16. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, szczególnie gdy wznoszona budowla może się przyczynić do upiększenia miasta, pozwolenia na przekroczenie ustawowej wysokości budowli, zgodnie z orzeczeniem władzy samorządowej, udziela Najwyższa Państwowa Władza Budowlana.

Art. 17. Balkony i wykusze urządzone, zarówno od ulicy jak i od podwórza nie powinny tamować dopływu powietrza i światła do pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

W budowlach ogniotrwałych balkony i wykusze powinny być wykonane całkowicie z materiałów ogniotrwałych.

Zabrania się urządzenia wykuszy i balkonów przy ulicach na wysokości mniejszej niż 3 metry nad poziomem chodnika.

Wysokok wykusza lub balkonu nie może przekraczać $\frac{2}{3}$ odległości jego od granicy sąsiada, przy maksimum wysokości 80 centymetrów.

Rozdział 4.

Budowle ogniotrwałe i nieogniotrwałe.

Art. 20. Wznoszenie budynków nieogniotrwałych w miastach jest dozwolone tylko w dzielnicach specjalnie na ten cel przez Władze Samorządowe przeznaczonych:

U w a g a 1. Za ogniotrwałe należy uważać budowle, których ściany zewnętrzne i pokrycie dachu są wykonane z materiałów ogniotrwałych, jak na przykład, kamień, beton, cegła, surówka i palona, szkło, żelazo, azbest, papa, łupek, cement i t. p.

U w a g a 2. Budowle o ścianach murowanych w szkielecie drewnianym należy uważać za budowle nieogniotrwałe.

U w a g a 3. Ściany drewniane obłożone cegłą należy uważać za ogniotrwałe.

Art. 21. Pokrywanie dachów materiałem nieogniotrwałym jest zabronione. Dozwolona jest tylko drobna częściowa naprawa istniejących dachów nieogniotrwałych.

Art. 22. Drobny remont istniejących domów nieogniotrwałych, w dzielnicach na budowę takich domów nie przeznaczonych jest dozwolony, natomiast remont gruntowny jest zabroniony.

Art. 23. Budowle nieogniotrwałe o ile nie mają murów ogniochronnych od strony granicy lub innych budowli, powinny być wznoszone w odległościach co najmniej 4 metrów od granicy posiadłości i 8 metrów od innych budowli na tejże posiadłości położonych, od stodoł zaś 20 metrów.

Art. 24. Budowle nieogniotrwałe przeznaczone na stały pobyt ludzi nie mogą posiadać więcej od dwóch kondygnacji (przyziemie i jedno piętro) przy wysokości budynku nieprzekraczającej 9 metrów.

Urządzenie nad piętrem poddaszy mieszkalnych jest zabronione.

Art. 25. Ograniczenia zawarte w poprzednich artykułach co do budowli nieogniotrwałych nie mają zastosowania do wolno stojących budowli jak altany, gołębniki, małe wychodki i t. p. oraz do tymczasowych szop na składy materiałów przy wznoszeniu budowli, jak również kiosków, stawianych na ulicach i placach publicznych.

(Przepisy dla szop widowiskowych — patrz przepisy dla budowli użytku publicznego).

Rozdział 5.

Mury ogniochronne.

Art. 27. Budowle ogniotrwałe, wznoszone na granicy posiadłości, jako też budowle nieogniotrwałe, wznoszone w odległości mniejszej niż 4 metry od granicy

powinny posiadać od strony granicy mur ogniochronny bez otworu i próżni o grubości conajmniej jednej cegły na poddaszu, a wystający 30 centymetrów ponad dach.

Zezwala się na wykonywanie murów ogniochronnych z innych materiałów ogniotrwałych, przyczem grubość ściany powinna być taka, aby odporność jej na działanie ognia nie była mniejsza od odporności ściany murowanej o grubości jednej cegły.

Art. 28. Do muru ogniochronnego nie wolno wpuszczać żadnych drzewnych części budowli, któreby zmniejszały jej najmniejszą przepisaną grubość.

Art. 29. Dozwala się w murze ogniochronnym urządzenie otworów zamurowanych szkłem drutowym, albo szklannymi ceglami o powierzchni otworu nie przekraczającej 1/2 metra kwadratowego z warunkiem, żeby ogólna powierzchnia otworów nie przekraczała 5% powierzchni całej ściany.

Art. 30. Budowle mieszkalne powinny być przedzielone murami ogniochronnymi w odległościach:

a) 25 metrów przy stropach nieogniotrwałych,

b) 40 metrów przy stropach ogniotrwałych.

W budowlach, które ze względu na swe przeznaczenie, jak wielkie sale odczytowe, widowiskowe i t. p. mogą być podzielone na całej wysokości murami ogniochronnymi — mury ogniochronne powinny być urządzone na strychach w obrębie gmachu.

Na poddaszach przy stropie górnym oraz wieźbie dachowej ogniotrwałych, urządzenie murów ogniochronnych nie jest wymagane.

W ogniochronnym murze ogniotrwałej klatki schodowej otwory drzwiowe są dozwolone.

Na strychu w murze ogniochronnym drzwi powinny być żelazne z wkładką ogniotrwałą, jak azbest, lub drewniane, obite ze wszystkich stron blachą—aby samoczynnie zamykały się szczelnie.

Artykuł niniejszy nie dotyczy budynków fabrycznych.

Art. 31. Budowle nie ogniotrwałe dłuższe od 25 metrów, powinny być poprzedzielane w odległościach 25 metrowych murami ogniochronnymi.

Długość budowli, postawionych pod kątem, liczy się w rozwinięciu ich osi.

Art. 32. O ile w części budynku mieszkalnego znajdują się składy materiałów łatwopalnych, lub zakłady korzystające z palenisk, mogące zagrażać wzniesieniem pożaru lub powodując wydzielanie szkodliwych dla zdrowia gazów, zakłady i składy powinny być odgraniczone od pozostałej części budowli murem ogniochronnym.

Rozdział 6.

Fundamenty i ściany.

Art. 34. Wszystkie budowle, przeznaczone na stały pobyt ludzi powinny być stawiane na trwałych fundamentach.

Art. 35. Ściany budowli przeznaczonych na stały pobyt ludzi powinny być izolowane od wilgoci poniżej podłogi. W dzielnicach podlegających zalewowi podłoga powinna być izolowana i wzniesiona ponad najwyższy poziom wody.

Art. 36. Zewnętrzne ściany budowli murowanych, przeznaczonych na stały pobyt ludzi powinny mieć conajmniej dwie cegły grubości (55 centymetrów) za wyjątkiem tych miejscowości, w których grubość ściany może być zmniejszona do grubości 1,5 cegły (42 centymetrów).

Miejscowości w których grubość ściany może być zmniejszona są następujące: (tu należy ściśle określić strefę klimatyczną.....).

W budynkach wznoszonych z innych materiałów, grubość ściany powinna czynić zadość warunkom termicznym co mur o grubości dwóch cegieł.

Rozdział 7.

Schody.

Art. 37. W domach, w których powyżej parturu znajdują się lokale, przeznaczone na stały pobyt ludzi, powinny być urządzone schody wewnętrzne, bezpośrednio łączące wszystkie kondygnacje z ulicą lub podwórzem.

Art. 38. Schody powinny być należycie oświetlone za pomocą okien. Dopuszczalne jest oświetlenie klatki schodowej zapomocą okna w dachu, w tym wypadku jednak:

- a) wielkość okna powinna wynosić conajmniej $3/4$ rzutu klatki schodowej, oraz
- b) przestrzeń pomiędzy biegami schodów powinna wynosić na pierwsze 8 metrów wysokości conajmniej 2 metry kwadratowe przy najmniejszym wymiarze 1,4 metra, a na każdy dalszy metr wysokości powinna być powiększona o 0,25 metra kwadratowego.

Art. 39. Szerokość schodów powinna wynosić conajmniej jeden metr między poręczami.

Wzniesienie stopni schodów nie powinno przekraczać 18 cm. szerokość podnóżka powinna wynosić conajmniej 25 cm.

Szerokość stopni klinowych powinna wynosić conajmniej w środku ich długości — 25 cm., a w najwęższym miejscu conajmniej 10 cm.

Wysokość sufitów od schodów i spoczników powinna wynosić conajmniej 2 metry 20 centymetrów.

Urządzenie ognisk i otworów kominowych pod schodami nie ogniotrwałymi jest wzbronione.

Art. 40. W domach mieszkalnych przynajmniej jedna klatka schodowa powinna prowadzić na strych.

Schody strychowe mogą mieć 80 centymetrów szerokości.

Art. 41. Każde mieszkanie w domach mających ponad jedną kondygnację powinno mieć bezpośrednie wyjście na ogniotrwałą klatkę schodową lub na korytarz ogniotrwały, łączący mieszkanie z klatką schodową ogniotrwałą. Dojście do klatki schodowej ogniotrwałej nie powinno przekraczać 20 metrów długości.

W drewnianych domach, w miejscowościach, w których istnieje zakaz wznoszenia ścian ogniotrwałych, jedne schody ogniotrwałe mogą być zastąpione przez dwoje schodów nieogniotrwałych.

Drewniana klatka schodowa powinna być otoczona ścianami obustronnie otynkowanymi, sufit jak również biegi i spoczniki powinny być otynkowane.

Art. 42. Schody ogniotrwałe powinny złożyć się z następującym warunkom: Klatka schodowa powinna być otoczona ścianami ogniotrwałymi grubości conajmniej jednej cegły lub innego materiału ogniotrwałego odpowiadającego odporności jednej cegły.

Zarówno ogniotrwałe klatka schodowa, jak i korytarz ogniotrwały, prowadzący do niej, powinny posiadać stropy ogniotrwałe. Przylegające do siebie klatki schodowe powinien dzielić mur bez otworów. Konstrukcja schodów i spoczników powinna być wykonana bez użycia odkrytych części żelaznych — z materiałów ogniotrwałych lub z drzewa od spodu ogniotrwałe zabezpieczonego.

Nie powinno być bezpośredniego połączenia wejścia do piwnicy z główną klatką schodową.

Rozdział 8.

Świetliki.

Art. 45. Dla oświetlenia pomieszczeń nie przeznaczonych na stały pobyt ludzi jak klozety, spiżarki, łazienki, przedpokoje, korytarze oraz klatki schodowe, mogą być urządzone świetliki.

Art. 46. Powierzchnia świetlików, o ile nie wychodzą na nie okna klatki schodowej, powinna wynosić conajmniej 8 metrów kwadratowych, a odległość przeciwnych ścian conajmniej 2,5 metra.

W wypadkach wypuszczenia na świetlik okien klatki schodowej powierzchnia świetlika powinna mieć conajmniej tyle metrów kwadratowych, ile metrów bieżących wynosi wysokość najwyższego z okalających świetlik murów.

Art. 47. Ściany świetlików powinny być wyprowadzone ponad pokrycie dachu i powinny być wykonane z materiałów ogniotrwałych.

Art. 48. Świetliki mogą być pokrywane szklanym dachem. W tym wypadku powinna być zabezpieczona należyta ich wentylacja.

Art. 49. Otwory prowadzące na poddasze, powinny być zaopatrzone w drzwi lub klapy, zabezpieczające od ognia i dymu, otwory zaś do przepuszczania światła na poddasze w szyby ze szkła drutowego głęboko osadzone w ścianach świetlika.

Art. 50. W dolnej kondygnacji świetlików powinien być urządzony dostęp do oczyszczenia oraz urządzony stały dopływ powietrza z podwórza; dno świetlika powinno być zaopatrzone w urządzenia dla odprowadzania opadów atmosferycznych.

Rozdział 9.

Piecze i kominy.

Art. 52. Piecze murowane nie stawiane bezpośrednio na fundamentach, sklepieniach lub w spornikach ogniotrwałych powinny być zabezpieczone podkładem ogniotrwałym conajmniej 17 centymetrów grubości. Piecze żelazne bez nóżek podkładem ogniotrwałym conajmniej 30 centymetrów grubości.

Art. 53. Nieogniotrwałe zbudowana podłoga przed ogniskami pieców, jakoteż pod piecami na nóżkach powinna być w skuteczny sposób zabezpieczona od ognia.

Art. 54. Nad ogniskami otwartymi znajdującymi się w lokalach, nie posiadających stropów ogniotrwałych, powinny być urządzone kominki lub ogniotrwałe kapy, wystające o 30 centymetrów poza krawędzie ogniska.

Art. 55. Od drewnianych konstrukcyjnych części budowli piecze powinny być oddalone:

- 1) piecze żelazne od drewnianych części otynkowanych lub w inny sposób zabezpieczonych od ognia — 25 centymetrów, od niezabezpieczonych od ognia — o 50 centymetrów;
- 2) piecze z kamienia, cegły lub kałli: od drewnianych części zabezpieczonych od ognia — o 15 centymetrów, od niezabezpieczonych — o 25 centymetrów.

Art. 56. Połączenie palenisk z kanałami dymowemi powinno być szczelnie wykonane z materiałów ogniotrwałych.

Przy włączeniu kilku palenisk (najwyżej trzech) do jednego kanału dymowego połączenie nie powinno być urządzone w jednej wysokości.

Każde palenisko kuchenne powinno mieć swój własny kanał dymowy.

Art. 57. Żelazne rury do odprowadzania dymu powinny być oddalone: od drewnianych konstrukcyjnych części nieotynkowanych — o 50 centymetrów otynkowanych — o 25 centymetrów, w wypadku zaś, gdy rury są zaopatrzone w pokrycie niezapalne — o 12 centymetrów. Również przy przepuszczaniu rur przez ściany nieogniotrwałe izolacja z cegły na glinie, lub z innego odpowiedniego materiału, powinna wynosić conajmniej 12 centymetrów. W celu oczyszczenia rury w miejscach załamania się powinny być zaopatrzone w szczelnie zamykane drzwiczki.

Art. 58. Kominy powinny być wznoszone na fundamentach, albo na murych filarach, arkadach, sklepieniach lub żelaznych podporach. Zabrania się stawiania kominów na drewnianych belkach.

Art. 59. Kominy powinny być tak urządzone, aby należytę czyszczenie we wszystkich ich częściach było zapewnione i umożliwione usunięcie sadzy.

Art. 60. Grubość ścian kominów powinna wynosić: w kominach zwykłych conajmniej pół cegły, w kominach zaś dla większych palenisk jedną cegłę.

Również w wypadkach, gdy kominy są urządzone w ścianach zewnętrznych budowli lub pomieszczenia, w których znajdują się łatwo palne materiały, grubość ścian zewnętrznych kominów powinna wynosić jedną cegłę.

Art. 61. Przekrój poprzeczny kanału dymowego powinien być jednostajny na całej wysokości i wynosić conajmniej 180 centymetrów kwadratowych.

Art. 62. Dopuszczalne odchylenie kanałów dymowych od pionu nie może przekraczać 30 stopni.

Art. 63. Zewnętrzna powierzchnia kominów na strychu powinna być otynkowana, wewnątrz zaś — spoiny powinny być gładko zatarte.

Art. 64. Wszelkie drewniane konstrukcyjne części budowli powinny być oddalone od wewnętrznej powierzchni ścian kominowych conajmniej o 25 centymetrów, a od otworów do czyszczenia o 60 centymetrów.

Art. 65. Komin powinien być odprowadzony ponad dach conajmniej 30 centymetrów przyczem odległość górnej krawędzi kominu w kierunku poziomym powinna wynosić conajmniej jeden metr od powierzchni dachu.

Art. 66. Na dachach stromych, jeżeli czyszczenie kominu ma być dokonywane z dachu, powinny być urządzone ławy kominarskie.

Art. 67. Ściany, podłogi i sufity w wędzarniach powinny być zbudowane z materiału ogniotrwałego.

Drzwi od kominu wędzarni powinny być żelazne lub drewniane obite blachą. Zabrania się urządzania wędzarni w poddaszach o dachu nieogniotrwałym.

Rozdział 10.

Lokale przeznaczone na stały pobyt ludzi.

Art. 68. Lokale przeznaczone na stały pobyt ludzi powinny być zabezpieczone od wilgoci i ujemnych wpływów atmosferycznych i zaopatrzone w okna, powierzchnia których w świetle powinna wynosić conajmniej 1/10 część powierzchni podłogi, — wychodzących na wolną przestrzeń.

Przy obliczaniu powierzchni okien nie uwzględnia się części okien znajdujących się poniżej 70 centymetrów od podłogi. W pomieszczeniach ponad przyziemiem okna powinny być otwierane do środka.

Art. 69. Podłoga w pomieszczeniach przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinna być wzniesiona conajmniej o 40 centymetrów ponad najwyższy poziom wody gruntowej.

Przy zastosowaniu środków zapewniających odnośnym pomieszczeniom odpowiednie warunki zdrowotne, wzniesienie podłogi może być zmniejszone.

Mieszkania suterenowe są w zasadzie dopuszczalne o ile nie leżą w terenach zalewowych i wilgotnych o wysokim poziomie wód gruntowych.

W mieszkaniach zagłębienie podłóg poniżej terenu nie może przekraczać jednego metra.

Art. 70. Pomieszczenia przeznaczone na stały pobyt ludzi, urządzone nad stajniami, lokalami fabrycznymi i składnicami, powinny być oddzielone od tych ostatnich stropem ogniotrwałym zabezpieczającym w skuteczny sposób od wyziewów.

Art. 71. Wysokość pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinna wynosić conajmniej dwa i pół metra w świetle, oprócz tego dostęp świeżego powietrza powinien być zabezpieczony od każdego pomieszczenia mieszkalnego w objętości conajmniej jednokrotnej wymiany na godzinę, dla klozetów zaś nie mniej dwukrotnej.

Uskutecznienie takiej wentylacji może być w sposób dowolny, a mianowicie przez stosowanie okienek, górnych framug w oknach, kanałów wentylacyjnych, albo innych nawet mechanicznych urządzeń.

W nowych budowlach mieszkania poczynając od trzech pokojowego winny przewidywać miejsce na ustawienie wanny.

Rozdział 11.

Ustępy i doły ustępowe.

Art. 72. Dla każdego domu powinien być urządzony ustęp, przyczem w dzielnicach skanalizowanych każde mieszkanie powinno posiadać łatwo dostępny klozet. Mieszkania jednoizbowe mogą korzystać z klozetu wspólnego umieszczonego na tej samej kondygnacji.

Klozet powinien mieć conajmniej 85 centymetrów na 1 metr 25 centymetrów.

Art. 73. Wdzielnicach nieskanalizowanych na każdej posiadłości powinny być urządzone ustępy w ilości conajmniej 1 na 3 mieszkania w stosunku conajmniej jednego ustępu na 25 osób.

Art. 74. Każdy klozet powinien być oświetlony oknem w ścianie zewnętrznej i zaopatrzony w urządzenia wentylacyjne.

O ile w mieszkaniu jest więcej niż jeden klozet wodny natenczas pozostałe mogą być oświetlane światłem wtórnem.

Podłogi w klozetach powinny być nieprzepuszczalne.

Art. 76. Urządzone w dzielnicach nieskanalizowanych doły ustępowe powinny posiadać ściany i dno nieprzepuszczalne, o grubości conajmniej półtorej cegły na zaprawie cementowej, lub z innego materiału nieprzepuszczalność którego odpowiadałaby powyższej normie.

Doły ustępowe muszą być należycie odwietrzane za pomocą przewodu wychodzącego ponad dach, przylegającej wyższej budowli.

Pojemność dołów kloacznych powinna być ustawowo określona ze względów higienicznych.

Art. 77. Doły ustępowe oraz wszelkie zbiorniki wód zanieczyszczonych powinny być izolowane od ścian budynku oraz oddzielone od studni conajmniej o 5 metrów.

Urządzenie dołów chłonnych dla wszelkich wód odpływowych jest stanowczo zakazane.

Urządzenie dołów gnilnych systemu Mouras'a i t. p. podlega tym samym przepisom co urządzenie zwykłych dołów ustępowych; przyczem ciecz odpływowa powyższych dołów nie może być odprowadzana za pomocą przewodów otwartych lub rynsztoków ulicznych.

Do przewodów otwartych w dzielnicy zamieszkałej może być odprowadzana ciecz dołów gnilnych wtórnie przerobiona na złożach utleniających o ile nie jest zakazana.

Rozdział 12.

Stajnie, obory i chlewy.

Art. 78. Budowle stajen, obór, chlewów i t. d. przy ulicach i placach publicznych jest zakazana.

Stajnie, obory i chlewy powinny być oświetlane, wentylowane i posiadać nieprzepuszczalną podłogę, a gnojówka ciecz — powinna być sprowadzana do specjalnych zbiorników, urządzonych zgodnie z przepisami dla dołów ustępowych lub do kanalizacji.

Dla składowania nawozu powinny być również urządzone zbiorniki nieprzepuszczalne.

Rozdział 13.

Zewnętrzny wygląd budowli.

Art. 81. Lica budynków, widoczne od strony ulicy lub placu, powinny być tak wykonane, iżby nie powodowały zszpecenia ulicy, placu lub miasta.

W podobny sposób powinny być wykonane również wszelkie płaszczyzny murów, widoczne z ulicy, placów i innych dróg komunikacji publicznej, jak wodnych, kolejowych i t. p.

Art. 82. Budowle nie powinny być malowane w kolorach rażących lub jaskrawych. Do malowania należy używać materiałów, nie szkodliwych dla zdrowia.

Rozdział 14.

O studniach.

Patrz przepisy dla studni na wsi.

Rozdział 15.

O cmentarzach.

Patrz przepisy dla cmentarzy na wsi.

TYTUŁ II.

Przepisy dla wsi.

Rozdział 1.

Budowle przy drogach publicznych.

Art. Nowopowstające lub zniszczone w większej swej części kłeskami żywiołgami wsie, powinny być zabudowane podług planu regulacyjnego zatwierdzonego przez Władze Budowlane II. Instancji.

Art. 83. Nowowznoszone przy drogach lub ulicach budowle nie powinny przekraczać regulacyjnej linii zabudowy.

Odległość pomiędzy regulacyjnymi liniami zabudowy powinna wynosić co najmniej 25 metrów.

Z dwudziesto pięcio metrowej szerokości pięciometrowa przestrzeń pomiędzy domem o drogą, może być użytkowana tylko na ogródki.

Przepis powyższy o pięciometrowej odległości budowli od drogi nie ma zastosowania w dzielnicach istniejących o charakterze zabudowania zwartej.

Art. 84. W osiedlach, które nie posiadają planów regulacyjnych odległość wznoszonych budowli należy określać od osi istniejącej drogi lub ulicy.

Szerokość istniejących dróg nie może być pomniejszana.

Art. 85. Nowozakładane drogi w osiedlach powinny być obśadzone drzewkami i mieć zabezpieczony odpływ wód deszczowych.

Ogródki przed domami powinny być odgródzone od ulicy.

Rozdział 2.

Zabudowanie działek.

Art. 86. Każda posiadłość na której mają być wznoszone budowle, przeznaczone na stały pobyt ludzi, powinna posiadać dostęp od ulicy lub drogi o szerokości conajmniej 4 metrów.

Art. 88. Zabudowane działki powinny posiadać między budowlami podwórze conajmniej o 9 metrowej szerokości i długości.

Rozdział 3.

Budowle ogniotrwałe i nieogniotrwałe.

Art. 89. Wznieszenie budowli nieogniotrwałych we wsi jest dozwolone za wyjątkiem dzielnic, przewidzianych w planie regulacyjnym dla budowli ogniotrwałych.

UWAGA I. Za ogniotrwałe należy uważać budowle, których ściany zewnętrzne i pokrycie dachu są wykonane z materiałów ogniotrwałych jak np. kamień, beton, cegła, surówka palona, żelazo, azbest, papa, lupek, cement i t. p.

UWAGA II. Budowle o ścianach murowanych w szkielecie drewnianym, należy uważać za budowle nieogniotrwałe.

UWAGA III. Ściany drewniane, obłożone zewnątrz cegłą, należy uważać za ogniotrwałe.

Art. 92. Pokrywanie dachów budynków piętrowych materiałem nieogniotrwałym, jest zabronione.

Art. 93. Naprawa gruntowna dachów nieogniotrwałych na budynkach piętrowych, jest zakazana.

Rozdział 4.

Odległość budowli od granic posiadłości i innych budowli.

Art. 95. Nowe budowle w osiedlach istniejących, powinny być wznoszone z zachowaniem conajmniej niżej podanych odległości od granic sąsiada:

a) budowle nieogniotrwałe 8 metrów.

b) budowle ogniotrwałe 4 metry.

O ile jest prawnie zapewnione nie zabudowanie pewnej części sąsiedniej posiadłości, odległości budowli będą obliczane od linii do której jest zapewnione niezabudowanie tej posiadłości.

Art. 96. (art. 96 winien być umieszczony poniżej).

Art. 97. Przy zakładaniu nowych wsi, odległość wszelkich budynków od granicy posiadłości powinna wynosić conajmniej 15 metrów.

Art. 98. Odległość budowli nieogniotrwałych od wszelkich innych budowli, powinna wynosić conajmniej 16 metrów, a stodoł nie posiadających ścian 100 metrów.

Art. 99. Odległość budowli ogniotrwałych od innych budowli ogniotrwałych, powinna wynosić conajmniej 4 metry.

Art. 100. Budowle nieogniotrwałe, w których mają być urządzone kuźnie, suszarnie na owoce, len, konopie i wogóle budowle nieogniotrwałe o większych paleniskach, powinny być wznoszone w odległości conajmniej 30 metrów od wszelkich innych budowli i od granic sąsiada.

Cegielnie i piece od wypalania wapna, powinny być urządzone poza obrębem zabudowanego osiedla, w odległości 30 metrów od granicy sąsiada.

Art. 96. W wypadkach, gdy w osiedlach istniejących, szczerpe rozmiary posiadłości stoją na przeszkodzie zachowaniu przepisów co do odległości od granicy sąsiada i wzajemnej odległości między budowlami, przewidzianych w art. 95, 98, 99, 100 natenczas budowle wznoszone na granicy, albo też budowle, wznoszone na mniejszej od przepisanej odległości, nie przekraczające 4 metrów, powinny posiadać od strony granicy lub innej budowli mur ogniochronny bez otworów i próżni o grubości conajmniej jednej cegły na poddaszu, a wystający 30 centymetrów ponad dach.

Zezwala się na wykonanie murów ogniochronnych z innych materiałów ogniochronnych, przyczem grubość ściany powinna być taka, aby odporność jej na działanie ognia nie była mniejsza od odporności ściany murowanej o grubości jednej cegły.

Art..... Patrz przepisy dla miast art. 28—32.

Rozdział 5.

Fundamenty i ściany.

Art. 101. Podłogi budowli, przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinny być wzniesione conajmniej 35 centymetrów nad powierzchnią otaczającego terenu.

Ściany powinny być należycie izolowane od wilgoci, poniżej podłogi przyziemia.

Art. 102. Zewnętrzne ściany budowli murowanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinny mieć conajmniej dwie cegły grubości (51 cm.).

Z wyjątkiem miejscowości, w których grubość ścian może być zmniejszona do 1,5 cegły (45 cm.).

N. B. Tutaj należy ściśle określić strefę, w której mniejsza grubość muru może być dozwolona.

W budynkach wznoszonych z innych materiałów grubość ściany powinna czynić zadość tym samym warunkom termicznemu, co mur o grubości dwóch i półtorej cegły.

Rozdział 6.

Schody.

Art. 103. Patrz przepisy dla miast art. 37, 38, 40; 42.

Rozdział 7.

Piece i kominy.

Art. 105—121. Patrz przepisy dla miast '52—67 włącznie.

Rozdział 8.

Lokale przeznaczone na stały pobyt ludzi.

Art. 122. W lokalach, przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powierzchnia podłogi powinna być wzniesiona ponad poziom, otaczającego budynek terenu, conajmniej o 35 centymetrów.

Art. 124. Wysokość pomieszczeń, przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinna wynosić conajmniej 2,5 metra w świetle.

Art. 125. Okna pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi, powinny być zaopatrzone w odpowiednie urządzenia do otwierania.

W każdym pomieszczeniu, przeznaczonym na stały pobyt ludzi, conajmniej jedno okno powinno posiadać łucfik.

Powierzchnia tych okien powinna wynosić conajmniej 1/12 powierzchni odnośnego lokalu.

Rozdział 9.

Studnie. Wody do picia.

Art. 127. Odległość studzien od granic sąsiedzkich powinna wynosić conajmniej 5 metrów.

Studnie wspólne mogą być urządzone na granicy posiadłości.

Ograniczenie co do odległości nie dotyczy studzien wierconych, które czerpią wodę poniżej warstwy nieprzepuszczalnej.

Art. 128. Studnie i zbiorniki wody przeznaczonej do picia, powinny być zabezpieczone od zanieczyszczenia.

Przy urządzeniu nowych lub przebudowie istniejących studzien, mających dostarczyć wodę do picia, ściany studni do głębokości 2 metrów pod powierzchnią ziemi, powinny być obłożone warstwą gliny conajmniej 15 centymetrów grubości.

Ocembrowanie studni otwartej powinno się wznosić nad poziomem otaczającego terenu conajmniej o 1 metr.

Grunt na około studni powinien być wybrukowany do odległości 1 metra od ocembrowania studni i posiadać spadek, zapewniający odpływ od studni.

Art. 129. Studnie zaopatrzone w pompę powinny być szczelnie nakryte.

Ocembrowanie tych studni powinno być wzniesione conajmniej o 10 centymetrów po nad poziomem otaczającego (zabrukowanego) terenu.

Art..... Głębokość studni w warstwach przepuszczalnych powinna być nie mniejsza niż 5 metrów, żeby sięgała do właściwych wód gruntowych.

Art..... Dokoła studzien nie wierconych, założonych na terenie przepuszczalnym, w promieniu conajmniej 2 metrów, powierzchnia gruntu powinna być wyłożona warstwą gliny, conajmniej 30 centymetrów grubą, poczem powierzchnia powinna być utrwalona i zabudowana jak wyżej, w promieniu 1 metra przy zachowaniu odpowiednich spadków.

Rozdział 10.

Ustępy, gnojowniki i odprowadzanie nieczystości.

Art. 130. Na każdej posiadłości, na której znajdują się budowle, przeznaczone na stały pobyt ludzi, powinien być urządzoney ustęp.

Art. 131. Doły ustępowe powinny być urządzone nazewnątrz budynków, przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Spód i ściany tych dołów i gnojowników powinny być wykonane jako nieprzepuszczalne dla cieczy i izolowane od ścian budynków, przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Art. 132. Doły ustępowe i gnojowniki powinny być urządzone w odległościach:

a) od studni 10 metrów.

b) od granic sąsiednich 5 metrów.

Przepis niniejszy niema zastosowania do studni wierconych.

Art. 133. Zabrania się urządzania odpływów lub ścieków płynów cuchnących, bądź szkodliwych, tudzież wszelkich nieczystości na ulice i drogi albo do rowów tychże.

Urządzanie dołów chłonnych dla wszelkich wód odpływowych jest stanowczo zabronione.

Urządzanie dołów glinianych systemu Moura'sa i tym podobnych podlega tym samym przepisom, co urządzanie dołów ustępowych.

Ciecz odpływowa dołów glinianych nie może być odprowadzana w części zamieszkałej osiedla przewodami otwartymi.

Do przewodów otwartych może być odprowadzona ciecz dołów glinianych wtórnie przeczczona na złożach utleniających.

Rozdział 11.

Większe budowle.

Art. 135. Budowle nieogniotrwałe nie mogą posiadać więcej od dwóch kondygnacji (parter i jedno piętro), przyczem urządzanie nad piętrem mieszkalnym poddaszy jest zabronione.

Pozostałe patrz. art. 96 (jak dla miast art. 30—32).

Rozdział 12.

Cmentarze.

Art..... Cmentarze nie mogą być zakładane w miejscach podlegających zalewowi w gruntach bagnistych oraz w gruntach, w których woda gruntowa mogłaby sięgać wyżej, jak 2,5 metra od powierzchni terenu.

Art..... Cmentarze należy zakładać w miejscach wyniosłych, w stronie osiedla, leżącej po stronie przeciwnej kierunkowi stale panujących wiatrów oraz przewidywanego rozprzestrzenienia się osiedla.

Art..... Cmentarze nie powinny być zakładane bezpośrednio przy większych iraktach komunikacyjnych.

Art..... Cmentarze w ogólności powinny być zakładane w odległości 700 metrów od miast, wsi i wogóle miejsc zamieszkałych.

Wyjątek stanowić mogą cmentarze zakładane na gruntach bardzo ścisłych nieprzepuszczalnych, przy głębokim poziomie wód gruntowych, przyczem przy najlepszych warunkach, odległość cmentarzy od miejsc zamieszkałych nie może być mniejsza niż 200 metrów.

UWAGA. Założenie cmentarza w mniejszej niż 700 metrów odległości od miejsc zamieszkałych może być dozwolona o ile zostanie udowodnione na podstawie dokładnych, badań zapomocą wierceń, układów gruntu oraz stanu i kierunku przepływu wód gruntowych, że wykluczona jest wszelka możliwość zakładania studzien.

Na cmentarzach mogą być zakładane tylko studnie gospodarskie.

Art.... Określona przy zakładaniu cmentarzy dopuszczalna odległość od miejsc zamieszkałych, stanowi na przyszłość strefę ochronną wokół cmentarzy, na której nie mogą być wznoszone budowle, przeznaczone na stały pobyt ludzi ani też urządzone studnie za wyjątkiem głębokich studzien wierconych, które czerpią wodę poniżej warstwy nieprzepuszczalnej.

Art.... Zabudowanie strefy ochronnej może być rozpoczęte po upływie co najmniej 15 lat od zamknięcia cmentarza.

Art.... Cmentarze powinny być ogrodzone tak, żeby bydło i psy nie mogły się dostać.

TYTUŁ III.

Budowle przeznaczone na szczegółowe cele.

Rozdział 1.

Budowle i urządzenia do użytku publicznego przeznaczone.

Art. 138. Należy uzupełnić przepisami dla szop widowiskowych i innych.

Rozdział 2.

Budowle fabryczne i zakłady przemysłowe.

Art. 139 a. Wszystkie zakłady przemysłowe, nowowznoszone lub urządzone w budowlach istniejących, w zależności od wpływu ujemnego, jaki powodować mogą na otoczenie pod względem sanitarnym, oraz bezpieczeństwa ogniowego, dzielą się na 4 kategorie, a mianowicie:

- 1) do pierwszej kategorii należą zakłady, które wolno wznosić lub urządzać we wszystkich dzielnicach miejskich;
- 2) do drugiej kategorii należą zakłady, które wolno wznosić lub urządzać w dzielnicach miejskich, z wyjątkiem dzielnic centralnych najbardziej zaludnionych;
- 3) do trzeciej kategorii należą zakłady, które wolno wznosić lub urządzać w mało zaludnionych dzielnicach i na krańcach miasta;
- 4) do czwartej kategorii należą zakłady, których wznoszenie lub urządzenie w miastach oraz w wszelkich miejscowościach zaludnionych jest zakazane.

Art. 139 b. Wykaz zakładów przemysłowych, z podziałem na kategorie, zatwierdza Rada Ministrów, na wniosek Ministra Robót Publicznych, który następnie ogłasza w Organie Urzędowym zatwierdzony wykaz do wiadomości publicznej.

Art. 140. Władze samorządowe, w drodze uchwał swych Rad, określają dzielnice i strefy, w których mogą być wznoszone lub urządzone zakłady przemysłowe danej kategorii.

Plan miasta z podziałem na strefy, zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej zatwierdza Władza Budowlana II Instancji, po uzgodnieniu z Władzami Przemysłowymi i Urzędem Zdrowia.

Do czasu ustalenia planu strefowego, władze samorządowe w każdym poszczególnym wypadku, w drodze uchwały Rady, orzekają o możliwości wzniesienia lub urządzenia, w danej dzielnicy projektowanego zakładu przemysłowego; bez otrzymania przychylniej decyzji Władzy Samorządowej, nie może nastąpić wydanie pozwolenia przez Władze Przemysłowe, ani zatwierdzenie projektu przez Władze Budowlane. Odmowa Władzy Samorządowej wydania pozwolenia na założenie projektowanego zakładu przemysłowego w danej miejscowości, musi być umotywowana; odmowa ta jednak nie może być bezwzględnie obowiązującą dla Władzy Wyższej Instancji, rozważającej sprawę w drodze odwołania.

Art. 141. Przebudowa lub rozbudowa istniejących zakładów przemysłowych

wych, podlega tym samym przepisom co wnoszenie lub urządzenie w istniejących budynkach nowych zakładów przemysłowych.

Art. 141 a. Wzajemne oddalenie budowli fabrycznych mieszkalnych i niemieszkalnych na danej działce, oraz oddalenie od granic sąsiada, podlega ogólnym przepisom Ustawy Budowlanej, o ile niema specjalnych zastrzeżeń co do danego typu lub rodzaju zakładu przemysłowego.

Art. 141 b. Zakłady Przemysłowe, zaliczone do pierwszej kategorii, przy zachowaniu pewnych warunków zaliczenia, mogą być wnoszone w strefie przeznaczonej dla zakładów drugiej kategorii, bez zachowania warunków powyższych.

To samo dotyczy zakładów przemysłowych, II-ej kategorii wnoszonych lub urządzanych w strefie, przeznaczonej dla zakładów przemysłowych III-ej kategorii.

Art. 141 c. Budowle zakładów przemysłowych, zaliczonych do kategorii III-ej, powinny być oddalone od granicy sąsiada conajmniej od 12 m., o ile nie zagrażają bezpieczeństwu publicznemu pod względem ogniowym, w przeciwnym razie muszą być oddalone od granicy sąsiada conajmniej o 24 metry.

Art. 141 d. Wnoszenie lub przerabianie budynków dla urządzenia szkodliwych zakładów przemysłowych, bez względu na ich wielkość, jak również wszelkich zakładów przemysłowych, zatrudniających ponad 16 pracowników, może być dozwolone przez władze II-ej instancji.

Art. 141 e. Zatwierdzenie projektów budowli powyższych przez władze budowlane II-ej instancji, może nastąpić po uprzednim udzieleniu przez Władze Przemysłowe zasadniczego pozwolenia na założenie danego zakładu przemysłowego w danej miejscowości.

Art. 141 f. Władze samorządowe udzielają pozwolenia na budowę lub przebudowę tylko tych zakładów przemysłowych, które nie są zaliczone do zakładów szkodliwych i które nie zatrudniają więcej niż 16 pracowników.

Art. 141 g. Zezwolenie na wnoszenie lub przebudowę budowli fabrycznych w okręgach górniczych może nastąpić po uprzedniej zgodzie władz górniczych.

Art. 141 h. Przy wnoszeniu lub przebudowie zakładów przemysłowych, poruszanych przy pomocy siły wodnej, władza wodna udziela pozwolenia na wysokość spiętrzenia wody.

Art. 141 i. Przy zastosowaniu w zakładzie przemysłowym instalacji elektrycznej, o celowości projektowanego urządzenia orzeka władza elektrotechniczna, bez czego projekt nie podlega zatwierdzeniu.

Art. 143. Przy wnoszeniu i przebudowie budowli fabrycznych mają zastosowanie przepisy ogólne niniejszej Ustawy Budowlanej, z wyjątkiem przepisów dotyczących wysokości samej budowli, ich długości oraz podziału na części za pomocą murów ogniochronnych, które to przepisy nie stosują się do budowli fabrycznych.

Art. 144. Budynki fabryczne piętrowe, w których są wyrabiane lub przechowywane materiały łatwopalne, o ile długość budynku przekracza 25 metrów, powinny oprócz zwykłych schodów ogniotrwałych, w ogniotrwałej klatce schodowej być zaopatrzone w schody ratownicze, conajmniej jedno na każde 25 m. długości budynku. Schody ratownicze mogą być urządzone jako zezwnętrzne otwarte; schody takie muszą być zbudowane z materiałów ogniotrwałych, pochylenie biegów nie może przekraczać 45°, szerokość murów wynosić conajmniej 0,70 m. Schody ratownicze muszą być zabezpieczone poręczami z obu stron. Do schodów powyższych musi być zapewniony wolny dostęp z każdego piętra, przez drzwi lub łatwo, otwierające się okno.

Art. 144 a. Zamiast schodów ratowniczych mogą być zbudowane specjalnie urządzenia zastępcze, gwarantujące możliwość szybkiego opuszczenia pomieszczenia.

Art. 144 b. W istniejących fabrykach i innych zakładach przemysłowych o ile schody istniejące nie odpowiadają przepisom Ustawy niniejszej, należy ze względu na bezpieczeństwo robotników, dodać niezbędną ilość schodów ratowniczych, lub innych urządzeń zastępczych.

Art. 144 c. W budynkach fabrycznych drewnianych, o dwóch kondygnacjach, w których na piętrze jest zatrudnionych najwyższej trzech ludzi, mogą być urządzone jedne schody w klatce drewnianej otynkowanej, o ile dojście do schodów nie przekracza 20 metrów.

W przeciwnym razie należy dodać na każde 20 metrów po jednej klatce schodowej, ze ścianami i sufitami otynkowanymi.

Art. 145. Specjalne przepisy bezpieczeństwa dla poszczególnych zakładów przemysłowych lub zmiany w istniejących przepisach, zatwierdza Rada Ministrów, na wniosek Ministra Robót Publicznych, który ogłasza je do wiadomości publicznej.

Art. 149. Przy wznoszeniu i przebudowie gmachów i budynków w pobliżu twierdz i w rejonach fortyfikacyjnych, powinny być zachowane specjalne obowiązujące w tym przedmiocie przepisy.

Przepisy Ustawy niniejszej, tudzież przepisy miejscowe nie mają zastosowania do budowli na powołanych terenach, o ile są sprzeczne ze specjalnymi w tym przedmiocie przepisami.

Należy dodać warunki budowy, utrzymania materiałów wybuchowych, które wyda Ministerstwo Robót Publicznych, po porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

TYTUŁ V.

Pozwolenia na budowę i na użytkowanie budowli.

Rozdział 1.

Roboty wymagające pozwoleń i zgłoszenia.

Art. 150. Pod względem uzyskiwania pozwolenia na wykonanie robót budowlę dzielą się na trzy kategorie, a mianowicie:

- Kategoria I: dla których niezbędne jest przedstawienie do Urz. Budowlanego podania właściciela wraz ze szczegółowym projektem architektonicznym, podpisanym przez autora projektu oraz otrzymanie zatwierdzenia tego projektu.
- Kategoria II: wymagająca na mocy podania złożonego przez właściciela, otrzymania od władz budowlanych odnośnego pozwolenia na piśmie.
- Kategoria III: dla której dostateczne jest przez właściciela zgłoszenie do władzy budowlanej zamiaru wykonania danej roboty wraz z deklaracją odpowiedzialnego kierownika, o ile budowle wykonują się na rachunek Skarbu Państwa, pod kierownictwem Państwowych urzędów budowlanych, nie podlegają zatwierdzeniu przez Komunalne Władze Budowlane.

Do kategorii I należą: (tu następuje wyszczególnienie).

Do kategorii II należą:

Do kategorii III należą:

Dla przystąpienia do robót kategorii pierwszej niezbędne jest złożenie w odnośnym urzędzie budowlanym deklaracji właściciela podpisanych przez odpowiedzialnych kierownika i wykonawców robót.

Dla robót kategorii II deklaracji właściciela łącznie z deklaracją odpowiedzialnego kierownika i wykonawcy.

Dla robót kategorii III dostateczne jest (po złożeniu deklaracji właściciela i odpowiedzialnej osoby) wyczekanie terminu 7-mio dniowego, w ciągu którego może nastąpić sprzeciw odnośnej władzy.

Art. 151. Dla uzyskania pozwolenia na wykonywanie niżej wymienionych robót, konieczne jest przedstawienie właściwej władzy projektu (planów) do zatwierdzenia:

- a) na wznoszenie nowych gmachów i budynków stałych i czasowych, tudzież na nadbudowę ich i powiększenie;
- b) na przebudowę, przeróbkę i wogóle takie przekształcenie istniejących gmachów i budynków, przy którym zostają zmieniane albo usuwane części nośne lub konstrukcje wymienionych budowli, bądź części wpływające na ich bezpieczeństwo od ognia lub stan zdrowotny, wreszcie przy którym ulega zmianie wygląd zewnętrzny gmachów i budynków, ich części lub szczegółów architektonicznych;
- c) na zmianę przeznaczenia gmachów i budynków lub ich części, a w szczególności na przeróbkę na pomieszczenia dla stałego pobytu ludzi takich pomieszczeń, które uprzednio miały inne przeznaczenie lub były budowane dla innego przeznaczenia;
- d) na wykonywanie i gruntowne zmiany komunalnych urządzeń technicznych jak wodociągowe, kanalizacyjne, i t. p., tudzież urządzeń technicznych, związanych z gmachem lub budynkiem jak: dźwigów wszelkiego rodzaju, urządzeń kanalizacyjnych, studni, zbiorników, dołów kloacalnych, gnojowników; ustępów i t. p.;
- e) na wykonywanie murów oporowych, stałych ogrodzeń, wznoszonych od strony ulic i placów publicznych, wszelkich innych stałych ogrodzeń o

wysokości przekraczającej 3 metry i robót ziemnych o stałym przeznaczeniu.

Przepisy ustępu pierwszego nie mają zastosowania w wypadkach, podanych niżej w ustępie pierwszym punkcie a) artykułu 152 i ustępie pierwszym punkcie b) artykułu 153.

Art. 152. Dla uzyskania pozwolenia na wykonywanie niżej wymienionych robót, przedstawienie projektu (planów) nie jest wymagane:

- a) na wykonanie robót wyszczególnionych w ustępie pierwszym punktach a), b) i c) artykułu 151, a dotyczących parterowych budynków mieszkalnych i zwykłych budynków gospodarskich w miejscowościach wiejskich, z wyjątkiem miejscowości na terenie województw Poznańskiego i Pomorskiego;
- b) na zniesienie gmachów i budynków albo ich części, nie wpływających na moc, trwałość, zdrowotność i bezpieczeństwo od ognia lub wygląd pozostałych części budowli;
- c) na ustawianie silników mechanicznych, przewodów gazowych i elektrycznych, oraz pieców gazowych, tudzież na urządzenie ogrzewania centralnego i piorunochronów;
- d) na ustalenie materiału i koloru widocznych z ulic z placów publicznych i z innych dróg komunikacji publicznej części budynków, tudzież na dokonywanie zmian dotyczących materiału i koloru tych części;
- e) na urządzenie ogrodzeń budowlanych i rusztowań, od strony ulic i placów publicznych, tudzież na wznoszenie wykraczających poza linię regulacyjną zabudowy czasowych pomieszczeń, niezbędnych przy budowie.

Art. 153. Urządzenia elektrotechniczne, kanalizacyjne, wodociągowe, gazowe oraz dźwigi wymagają pozwolenia władz budowlanych, stosownie do niniejszych przepisów.

Rozdział 2.

Pozwolenia na budowę.

Art. 154. Pozwolenie na budowę lub umotywowanie odmowy wydaje władza budowlana w terminie dni 21 od daty złożenia podania i wymaganych załączników o ile nie trzeba specjalnego uzgodnienia a mianowicie:

- a) gdy dla wydania pozwolenia lub opinii konieczne jest przeprowadzenie specjalnych studjów technicznych,
- b) gdy pozwolenie uzależnione jest od najwyższej instancji budowlanej.

Rozdział 3.

Odstępstwa od warunków i termin ważności pozwolenia.

Art. 164. Od warunków udzielonego pozwolenia, względnie od zatwierdzonego projektu, odstępować nie wolno, o ile nie chodzi o zmiany, polegające na wykorzystaniu robót nie wymagających ani uzyskania pozwolenia, ani zgłoszenia.

Art. 165. Odstępstwa od udzielonego pozwolenia, połączone z koniecznością dokończenia robót, wymagających uzyskania pozwolenia w drodze zatwierdzenia projektu mogą być dokonywane tylko po uzyskaniu pozwolenia władzy budowlanej, która projekt zatwierdziła.

Art. 166. O ile chodzi o odstępstwa od warunków pozwolenia, połączone z koniecznością robót, wymagających uzyskania pozwolenia, w myśl art. 152, lub zgłoszenia odstępstwa, to powinny być zgłoszone do urzędu budowlanego.

Art. 168. Udzielone pozwolenie traci swoją ważność, jeśli w ciągu 3 lat od udzielenia pozwolenia, roboty nie zostały rozpoczęte lub po rozpoczęciu przez trzy lata zawieszono.

Rozdział 4.

Zatwierdzanie projektów budowli państwowych.

Art. 169. Roboty dotyczące budowli państwowych mogą być wykonywane tylko po zatwierdzeniu odnośnych projektów przez władze budowlane II instancji.

Art. 170. Przy wznoszeniu nowych oraz przebudowie istniejących budowli państwowych w miastach, przed zatwierdzeniem projektu, władze budowlane II-ej instancji powinny zasięgnąć opinii odnośnych władz samorządowych co do linii regulacyjnej.

Rozdział 5.

Pozwolenia na użytkowanie budowli.

Art. 171. Dla otrzymania pozwolenia na użytkowanie budowli, która budowana jest na podstawie pozwolenia, trzeba zawiadomić urząd budowlany, który obowiązany jest w terminie 10-dniowym oględziny budowli przeprowadzić i o ile budowa nadaje się do użytkowania, wydać pozwolenie.

TYTUŁ VI.

Wykonywanie robót budowlanych i utrzymywanie istniejących budowli.

Rozdział 1.

Kierownictwo robót.

Art. 172. Roboty wymienione w Art. 151 powinny być wykonane pod nadzorem technicznego kierownika.

Art. 186. Właściwe władze budowlane, niezależnie od pociągnięcia winnych do odpowiedzialności karnej, są upoważnione do wstrzymania robót budowlanych, o ile te roboty:

- a) są prowadzone bez uzyskania pozwolenia w wypadkach, gdy przepisy obowiązujące wymagają takiego pozwolenia,
- b) aczkolwiek są prowadzone na mocy pozwolenia odnośnej władzy, to jednak przy ich wykonywaniu, dokonane zostały zmiany, nieprzewidziane w udzielonym pozwoleniu, względnie w zatwierdzonym projekcie, a wymagające takiego pozwolenia,
- c) są prowadzone w sposób mogący spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego.

O ile roboty zostały wstrzymane w myśl punktu a) lub b) ustępu pierwszego, dalsze ich wykonywanie jest uzależnione od uzyskania pozwolenia odnośnej władzy budowlanej. W wypadku wstrzymania robót w myśl punktu c) tegoż ustępu, odnośna władza budowlana określi warunki, od których dalsze wykonywanie robót jest uzależnione.

Art. 187. W wypadkach uchybień w utrzymaniu istniejących gmachów i budynków odnośne organy władzy są upoważnione:

- a) zawezwać właściciela do dokonania robót, mających na celu doprowadzenie budowli do stanu należytego, o ile zaś bezpieczeństwo publiczne nie może być zapewnione w drodze przeróbki lub użycia środków zapobiegawczych — do rozebrania budowli lub ich części;
- b) przedsięwziąć kosztem właściciela wszelkie środki zapobiegawcze, jak opróżnienie, ogrodzenie lub uniedostępnienie budowli lub ich części i t. p. o ile budowla znajduje się w stanie, zagrożającym życiu lub zdrowiu ludzkiemu.

W wypadkach niezastosowania się właściciela do zarządzenia władzy, wydanego w myśl ustępu 1 punktu a) niniejszego artykułu w terminie przez nią wyznaczonym, władza ta jest upoważniona do wykonania potrzebnych napraw, względnie rozbioru budowli w całości lub w części kosztem właściciela.

Art. 198—201. Zatwierdzanie projektu winno być uzależnione od charakteru i wielkości budowli.

Tytuł IX.

Postanowienia karne.

Art. 202. Winny:

- 1) wzniesienia albo przebudowy budynku lub urządzenia, wymagających w myśl niniejszej ustawy bądź przepisów miejscowych pozwolenia władzy, bez uzyskania takiego pozwolenia;
- 2) niezastosowania się przy wykonywaniu robót budowlanych do przepisów obowiązujących przez ustawę niniejszą lub w drodze przepisów miejscowych lub rozporządzeń władz administracyjnych ustanowionych:

będzie karany grzywną do stu złotych.

Karze, przewidzianej w ustępie drugim niniejszego artykułu ulegnie również technik, lub przedsiębiorca ryczałtowy, który przy wykonywaniu robót budowlanych nie stosuje się do ogólnie uznanych zasad sztuki budowlanej, o ile to może spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego.

Art. 203. Winny nie zastosowania się do zarządzeń władzy, wydanych w myśl artykułów 186 i 187 niniejszej ustawy, będzie karany grzywną do złotych jednego tysiąca.

Art. 204. Winny nie zastosowania się do przepisów artykułu 184 niniejszej ustawy o utrzymywaniu budynków w stanie należytym będzie karany grzywną do złotych stu.

Art. 205. Do orzekania o czynach karygodnych z artykułów 202, 203 i 204 powołane są organa państwowej władzy administracyjnej I instancji.

Do orzeczeń karnych, wydanych w myśl niniejszego artykułu, można w ciągu 7 dni wnieść odwołanie do właściwego Sądu Okręgowego, który rozpoznaje sprawę w ostatniej instancji przy odpowiednim zastosowaniu przepisów dotyczących odwołań się od wyroków Sądów Pokoju (powiatowych). Sąd Okręgowy nie może w razie uchylecia orzeczenia przekazać sprawę władzy administracyjnej do ponownego rozpatrzenia.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje ściągnięcia kary grzywny, jednakże aresztu zastępczego nie można wykonać przed prawomocnością orzeczenia.

Na obszarze województwa Poznańskiego i Pomorskiego stosują się przepisy o wydawaniu policyjnych mandatów karnych.

C Z Ę Ś Ć III.

ZABUDOWA OSIEDLI.

Tytuł I.

Plany zabudowy.

Rozdział 1.

Istota planu rozbudowy.

Art. 214. Każde nowe osiedle i każde po kłęsce pożarowej powinno posiadać co najmniej ogólny plan zabudowy (regulacyjny).

Art. 215. Plany zabudowy mogą być sporządzone:

- a) dla całego osiedla,
- b) dla poszczególnej części osiedla, jak dzielnicy, ulicy lub placu, bądź
- c) dla części ulicy lub placu.

Zgodność planów poświadczona winna być przez mierniczego przysięgłego.

Art. 216. Plany zabudowy normują:

- a) linje regulacyjne ulic, stanowiące granice gruntów, przeznaczonych dla komunikacji publicznej, przyczem wzajemna odległość tych linii, mierzona prostopadle do osi ulicy, stanowi jej szerokość;
- b) linje regulacyjne zabudowania, w których powinny być stawiane ściany frontowe domów, przyczem o ile linje te nie pokrywają się z linjami regulacyjnymi ulic, natenczas powstałe między temi linjami wolne przestrzenie mogą być użytkowane jedynie na ogródki przed domami;
- c) podział terenów objętych planem na ulice, place i bloki budowlane oraz grunty, w interesie publicznym całkowicie lub częściowo wolne od zabudowy;
- d) sposób zabudowania bloków i parceli budowlanych;
- e) poziom ulic i placów na terenie, objętym planem zabudowy. Na przeciąg 10 lat ogólne plany zabudowy mogą obejmować wyłącznie linje regulacyjne zabudowy.

Art. 219. Szerokość głównych ulic w miastach nie powinna być mniejsza od 17 metrów.

Art. 220. Wzajemna odległość linii regulacyjnych zabudowania ogniotrwałego przy nowozakładanych ulicach bocznych w każdym wypadku nie może być mniejsza od 10 metrów.

Odległość pomiędzy nowemi linjami regulacyjnymi zabudowania przy ulicach istniejących, powinna być powiększona do 10 metrów.

Ustalenie mniejszej od 10 metrów odległości pomiędzy liniami regulacyjnymi

zabudowania przy ulicach istniejących, jest dopuszczalne w wypadkach, gdy przy tych ulicach znajdują się budowle zabytkowe, tudzież w wypadkach, gdy za tem przemawiają zasługujące na uwzględnienie warunki miejscowe.

Art. 221. Plan zabudowy w miarę potrzeby powinien ustalić podział osiedla na strefy zabudowania zwarte, grupowego, luźnego lub mieszane.

Art. 222. Gęstość zabudowania powinna być unormowana stosownie do przeznaczenia nowych, lub charakteru istniejących dzielnic, jak dzielnice handlowe, przemysłowe, mieszkalne, przyczem dla poszczególnych stref, dzielnic, względnie ulic lub dróg, powinny być ustanowione:

- 1) odstępy budowli od ulic, granic i innych budowli;
- 2) wymiary niezabudowanej przestrzeni na posiadłościach oraz
- 3) wysokość budowli.

Art. 225. Dla celów użytku publicznego, jak założenie parków, skwerów, terenów dla sportu, zabawy i wypoczynku, upiększenia i t. p. należy w planie zabudowy przewidzieć wolne przestrzenie — 30% zabudowanej przestrzeni.

Art. 226. Pod budowle do użytku publicznego przeznaczone, państwowe i komunalne należy w planie przewidzieć place.

Art. 227. Dla zakładów przemysłowych, które mogą wpłynąć ujemnie na bezpieczeństwo od ognia, lub na warunki zdrowotne, bądź mogą spowodować uciążliwość dla sąsiedztwa przez niezwykły dym lub hałas albo przez szkodliwy dla zdrowia ludzkiego swąd, powinny być w planie zabudowy przewidziane odrębne dzielnice.

Rozdział 2.

Postępowanie.

Art. 230. Do sporządzania planów zabudowy są powołane władze samorządowe

Art. 231. W wypadkach, gdy miejscowość dotknięta została klęską żywiołową sporządzenie planu zabudowy jest rzeczą niezbędnie obowiązującą.

Art. 232. Władze administracyjne II instancji na zasadzie orzeczenia odnośnych władz budowlanych upoważnione są do zarządzenia sporządzenia planu zabudowy dla całego osiedla lub jego części o ile:

- a) organy samorządowe nie przystępują do sporządzenia planu zabudowy, gdy zachodzi nieodzowna tego potrzeba, bądź
- b) w wypadkach klęski żywiołowej organy te zwlekają z powzięciem postanowienia o przystąpieniu do sporządzenia planu zabudowy.

Art. 234, 235. O przystąpieniu do sporządzenia planu zabudowy powinno nastąpić publiczne obwieszczenie w drodze ogłoszenia (w Monitorze Polskim) i we właściwym organie urzędowym wojewódzkim, ponadto conajmniej w dwóch piśmiech miejscowych, a w braku tych, przez ogłoszenie w sposób przyjęty w danej miejscowości.

Obwieszczenie powinno zawierać:

- 1) ściśle oznaczenie obszaru, dla którego ma być sporządzony plan zabudowy i
- 2) podanie terminu, w którym osoby zainteresowane mogą zgłaszać wnioski, dotyczące planu zabudowy.

Art. 236. Przy sporządzaniu planu zabudowy powinny być rozważone zgłoszone wnioski osób zainteresowanych, a w wypadkach, gdy plan ma znaczenie dla rozwoju sąsiedniej gminy, również wnioski zarządu tej gminy.

Art. 237. O ile plan zabudowy ma styczność z obiektami ogólnopublicznymi, jak: wojskowymi urządzeniami fortyfikacyjnymi lub strategicznymi, rzekami, szosami i drogami publicznymi, kolejami lub dworcami kolejowymi, terenami górniczymi i t. p. nadto o ile w obrębie terenu, objętego planem zabudowy, znajdują się nieużytkowane obszary, stanowiące własność Państwa, natenczas o przystąpieniu do sporządzenia planu zabudowy powinny być powiadomione odnośne władze, zastrzeżenia zaś tych władz, dotyczące interesów Państwa, powinny być uwzględnione.

Art. 238. Sporządzony plan zabudowy osiedla lub jego części, po upływie terminu podanego w publicznym obwieszczeniu, powinien być uchwalony przez odnośne władze samorządowe.

Art. 239. Po uchwaleniu plan zabudowy podlega ujawnieniu w odnośnej gminie do powszechnego wglądu na przeciąg 4 tygodni.

W powyższym okresie przeciwko planowi zabudowy mogą być zgłaszane zażycia na ręce miejscowych władz samorządowych.

Art. 240. O ujawnieniu planu zabudowy powinno nastąpić uprzednie publiczne obwieszczenie w trybie przewidzianym w artykule 234 w obwieszczeniu o ujawnieniu planu zabudowy należy podać miejsce, datę i termin ujawnienia planu.

Art. 241. Rozpatrzenie zarzutów zgłoszonych przeciwko uchwalonym planom zabudowy należy do gminy. Roztrząsanie zarzutów następuje w drodze odwołania do władz administracyjnych wyższej instancji.

Art. 244. O zatwierdzeniu planu zabudowy powinno nastąpić publiczne obwieszczenie w trybie, przewidzianym w artykule 234.

Art. 245. Zatwierdzony plan zabudowy powinien być przechowywany w zarządzie odnośnej gminy i udostępniony dla osób zainteresowanych.

Rozdział 4.

Skutki zatwierdzenia planów budowy.

Art. 250. Od dnia podania do publicznej wiadomości o uprawomocnieniu planu zabudowy gminie przysługują prawo wywłaszczenia terenów przeznaczonych na ten cel, zgodnie z przepisami ustawy o wywłaszczeniu.

Art. 253. W wypadkach, gdy pomiędzy zatwierdzoną linią regulacyjną ulicy, a posiadłościami, przylegającymi do ulicy, znajdują się grunty stanowiące własność gminy, właściciele poszczególnych posiadłości przed przystąpieniem do wznoszenia, do budowy, lub powiększenia budowli przy tej ulicy, obowiązani są nabywać od gminy, gmina zaś obowiązana jest im sprzedawać grunty, znajdujące się pomiędzy linią regulacyjną ulicy, a odnośnymi posiadłościami.

Cena sprzedażna tych gruntów powinna odpowiadać oszacowaniu terenów, nabytych dla celów regulacji przez gminę, a najbliższej położonych do wymienionych gruntów.

Art. 254, 255, 256. Od dnia podania do publicznej wiadomości w trybie przewidzianym w art. 244 o zatwierdzeniu planu zabudowy wzbronione jest zarówno wznoszenie nowych budowli i dobudówek, wykraczających poza zatwierdzone linie regulacyjne zabudowy, jak i gruntowne przebudowy wykraczające poza te linie istniejących budowli, z wyjątkiem wypadków o ile gmina w przeciągu trzech miesięcy od daty ogłoszenia nie wszczęła postępowania o wywłaszczeniu części nieruchomości, odciętej przez linię regulacyjną.

Tytuł II.

Przekształcenie działek wadliwie zabudowanych.

Rozdział 1.

Istota przekształcenia.

Art. 258. W wypadkach, gdy w myśl zatwierdzonego planu zabudowy lub projektowanej linii regulacyjnej i przepisów niniejszej ustawy o zabudowie parceli powstaje potrzeba przekształcenia parceli lub scalenia o ile nie nastąpi dobrowolna zgoda właścicieli, to tereny podlegające przekształceniu lub scalaniu podlegają wywłaszczeniu na rzecz gminy, na podstawie prawa o wywłaszczeniu.

Art. 263. Przekształcone działki obowiązana jest gmina odsprzedać byłym właścicielom na ich żądanie. Pierwszeństwo do nabycia działek na których w całości lub w części pozostają budowle, wzniesione przed ich przekształceniem a zdadne do użytkowania przy zabudowaniu nowoutworzonych działek, przysługuje byłym właścicielom tych działek na których znajdowały się wspomniane budowle.

W wypadku, gdy nie zachodzą warunki, podane w ustępie drugim, a działka jednego właściciela włączona do nowoutworzonej działki, stanowi powyżej 50% powierzchni tejże, pierwszeństwo do nabycia przysługuje byłemu właścicielowi tej działki.

W wypadkach, gdy osoby podane w ustępach drugim i trzecim z prawa pierwszeństwa nie korzystają, względnie, gdy nie zachodzą warunki podane w cytowanych ustępach, pierwszeństwo i prawo wyboru przy nabywaniu nowoutworzonych działek przysługuje byłym właścicielom w kolejności, która odpowiada wysokości otrzymanych przez nich za odnośne działki kwot.

O ile prawo do nabycia jednej działki w myśl zasad, podanych w ustępach 2-im lub 4-ym przysługuje kilku osobom, natenczas o pierwszeństwie w braku dobrowolnej ugody decyduje los.

Art. 264. Cena sprzedażna nowoutworzonych działek dla osób, wymienionych w art. 263, powinna odpowiadać obliczonej według norm oszacowania przy nabyciu przez gminę wartości gruntu przekształconej działki i pozostałych na niej zdalnych do użytkowania budowli lub ich części.

O ile przekształcenie działek powoduje podniesienie się wartości gruntu, natenczas cena sprzedażna podana w ustępie pierwszym, może być odpowiednio podniesiona, nadwyżka ta jednak dla wszystkich działek nie może przekraczać wartości zburzonych na obszarze przekształcenia budowli i urządzeń.

Art. 265. O ile osoby wymienione w art. 263 z prawa pierwszeństwa do kupna nowoutworzonych działek nie skorzystają, gminie przysługuje prawo pozostawienia odnośnych działek w swojej własności bądź odprzedania ich osobom postronnym w drodze licytacji.

Rozdział 2.

Postępowanie.

Art. 267. Postępowanie o przekształceniu działek może być wszczęte na podstawie dokładnego planu obszaru przekształcenia względnie scalenia, na życzenie osób zainteresowanych przez władze samorządowe, przez same władze samorządowe lub na skutek zarządzenia władzy administracyjnej II instancji.

Art. 270. Tryb postępowania w razie wywłaszczenia musi być taki jak przy planach regulacyjnych.

Tytuł III.

Parcelacja terenów budowlanych.

Rozdział 1.

Istota parcelacji.

Art. 294. Podział prywatnych terenów budowlanych w osiedlach na dwie lub więcej działek budowlanych bez uprzedniego uzyskania zatwierdzenia planu parcelacji jest zabroniony.

Art. 297. Działki powinny posiadać bezpośredni dostęp do ulicy, placu lub drogi.

Rozdział 2.

Zatwierdzenie planów parcelacji.

Art. 299. Do zatwierdzenia planów parcelacji są powołane władze samorządowe, instancjami odwoławczymi w razie sprzeciwu są władze wymienione w dziale, dotyczącym planu zabudowy.

Rozdział 3.

Urządzanie ulic na terenach objętych zatwierdzonym planem parcelacji.

Art. 307. Utrzymywanie urządzonych prywatnych ulic do czasu przyjęcia jej przez gminę, obciąża właściciela względnie właścicieli przyległych działek.

Art. 308. Po obustronnem zabudowaniu do $\frac{1}{3}$ długości frontów gmina obowiązana przejąć ulicę w swoje posiadanie z obowiązkiem jej utrzymywania.

Tytuł IV.

Scalenie działek budowlanych.

Rozdział I.

Istota scalania

Art. 313. Nie podlegają scaleniu wbrew woli właścicieli gruntów użytkowane w specjalny sposób, jak grunty na których znajdują się prowadzone zawodowo ogrody i sady, zbiorniki wody, służące do hodowli ryb i t. p.

Art. 317. Scalanie działek budowlanych polega na:

- a) utworzeniu działek zdalnych do zabudowania w drodze zmiany kształtu, a w razie potrzeby i położenia poszczególnych działek, przy pozostawieniu bez zmiany ich obszaru.
- b) powiększeniu działek drogą przyłączenia jednej lub większej ilości działek lub ich części, należących do jednego lub kilku właścicieli.

Art. 318. Na obszarze scalenia utworzone zostają nowe działki w ten sposób, iż na miejsce każdej włączonej do tego obszaru działki wydzieloną zostaje działka, będąca w miarę możliwości równoważnikiem poprzedniej w stosunku, w jakim wartość włączonej działki znajdowała się do wartości całego obszaru.

Art. 323. W wypadku, gdy to jest konieczne dla przeprowadzenia scalenia mogą być ustanowione nowe służebności, a mianowicie takie, które mają na celu uczynienia działek zdalnymi do zabudowy, a więc wspólne użytkowanie podwórz, prawo widoku i światła i t. p.

Art. 327. Przy obliczaniu dopłat i odszkodowań nie może być brane pod uwagę ogólne powiększenie wartości gruntów na obszarze scalenia, które mogłoby nastąpić na skutek zamierzonego lub wdrożonego postępowania scalenia.

Art. 330. Za wkłady, dokonane przez właścicieli działek, włączonych do obszaru scalenia po wszczęciu postępowania scaleniowego, jak roboty budowlane, urządzenie ogrodów, meljoracje i t. p. odszkodowanie nie należy się.

Rozdział 2.

Prawa osób trzecich.

Art. . Prawa osób trzecich powinny być oparte na istniejącym kodeksie cywilnym.

Rozdział 3.

Postępowanie.

Art. . Ministrestwo Robót Publicznych jest upoważnione do wydawania szczegółowych przepisów technicznych dotyczących sporządzenia planów zabudowy, komasacji, parcelacji i przekształcenia.

Tytuł V.

Wywłaszczenie nieruchomości.

Art. 401. Do czasu wydania ogólnie - państwowej ustawy o wywłaszczeniu nieruchomości prywatnych na użytek urzędów użyteczności publicznej, wywłaszczenie w wypadkach przewidzianych w ustawie niniejszej, następuje w b. zaborze rosyjskim w trybie przewidzianym w dekreście z dnia 7-go lutego 1919 roku w przedmiocie przepisów tymczasowych o wywłaszczeniu przymusowem na użytek dróg żelaznych i innych dróg komunikacyjnych, lądowych i wodnych oraz wszelkich urzędów użyteczności publicznej (Dz. Praw. Nr. 14 poz. 162), w b. zaborze pruskim na podstawie ustawy o wywłaszczeniu własności nieruchomości z dnia 11-go czerwca 1874 roku (Zbiór Praw Pruskich str. 221).

W b. zaborze austrijackim analogiczne zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 18 lutego 1878 roku (Dz. Ustaw Państw. Nr. 30) o wywłaszczeniu w celu budowania i utrzymania w ruchu kolei żelaznych.

CZĘŚĆ IV.

Przepisy przechodnie.

Art. 403. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy sprzeczne z tą Ustawą, wydane zarówno w drodze ustawy, jak i rozporządzeń.

Ustawa niniejsza winna być po 10 latach przejrzana i uzupełniona.

PROJEKT STATUTU POLSKIEGO TOWARZYSTWA TECHNICZNEGO.

Od Redakcji: Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych powstał w 1925 roku, jako etap w zespoleniu Stowarzyszeń Technicznych w jednolite Polskie Towarzystwo Techniczne, z luźnie istniejącej od r. 1922 Stałej Delegacji Pols. Zrzeszeń Technicznych.

W myśl uchwał I-go i III-go Zjazdu Delegatów Związku P. Z. T. prace nad utworzeniem jednolitego Towarzystwa są w toku. Zamieszczamy projekt Statutu, rozpatrywany przez Stałą Delegację i odłożony swego czasu do zrealizowania na później.

A. NAZWA I SIEDZIBA.

Par. 1. Towarzystwo nosi nazwę „Polskie Towarzystwo Techniczne”, działalnością swą obejmuje całą Rzeczpospolitą i powstaje z połączenia egzystujących dotąd Polskich Zrzeszeń Technicznych.

Par. 2. Polskie Towarzystwo Techniczne z siedzibą w Warszawie, jako stolicy Państwa jest jednostką prawną.

B. CEL I ZADANIA.

Par. 3. Celem i zadaniem Towarzystwa jest:

Wspólna praca nad rozwojem i szerzeniem wszelkich gałęzi Wiedzy Technicznej.

Dbłość o rozwój rodzimego przemysłu i wyzyskanie przyrodzonych bogactw Państwa.

Udział w zastosowaniu zdobyczy technicznych do podniesienia ogólnego dobrobytu i kultury.

Badanie zagadnień ogólno-ekonomicznych i administracyjnych, związanych z zastosowaniem wszelkich środków technicznych.

Żywy udział w podnoszeniu wiedzy wśród pracowników i pracodawców w zawodach technicznych.

Podnoszenie znaczenia spraw technicznych w życiu publicznym i prywatnym oraz dbłość o społeczne stanowisko inżyniera i należne mu prawa.

Utrzymanie zawodowej i towarzyskiej łączności wśród członków, pośrednictwo pracy oraz pomoc moralna i materialna w miarę posiadanych środków.

Par. 4. Środkami do osiągnięcia powyższego celu są:

Organizowanie Zjazdów, urządzenie zebrań, odczytów, dyskusji, rozpisywanie konkursów na tematy treści technicznej, zakładanie i utrzymanie bibliotek i czytelni fachowych, wydanie lub popieranie czasopism i książeczek fachowych, urządzenie wystaw technicznych, wycieczek, utrzymywanie biur informacyjnych i pośrednictwa pracy, dokonywanie doświadczeń dla rozstrzygnięcia ważnych zagadnień technicznych.

Wnoszenie memorjałów do ciał prawodawczych, władz i instytucji — w sprawach technicznych, przemysłowych i stanowiska techników oraz opinjowanie projektów ustaw i rozporządzeń, dotyczą-

cych spraw technicznych, udział przez delegatów w ankietach, w pracach komisji fachowych, radach państwowych.

Reprezentowanie na zewnątrz interesów techników polskich, utrzymywanie stosunków ze stowarzyszeniami o podobnych celach państw sprzymierzonych, organizowanie zebrań towarzyskich, gier i zabaw z udziałem osób zaproszonych i rozpatrywanie przez Sąd Koleżeński sporów.

C. USTRÓJ OGÓLNY.

Par. 5. Na cele Polskiego Towarzystwa Technicznego stoi Zarząd Główny z siedzibą w Warszawie, jako stolicy Rzeczypospolitej.

Par. 6. Polskie Towarzystwo Techniczne składa się z autonomicznych Oddziałów miejscowych w skład których mogą wchodzić Pododdziały prowincjonalne. W łonie Oddziałów mogą być Sekcje fachowe, Zrzeszenia zawodowe, Koła Koleżeńskie i towarzyskie.

Par. 7. Przy Zarządzie Głównym egzystują „Stałe Delegacje Fachowe i Zawodowe” z siedzibą bądź w stolicy Państwa bądź w innych ośrodkach zawodowych lub przemysłowych w kraju, mając swoich delegatów w Zarządzie Głównym.

D. WŁADZE TOWARZYSTWA.

I. Ogólny Zjazd Delegatów.

Par. 8. Najwyższą władzą Polskiego Towarzystwa Technicznego i decydującą jest Ogólny Zjazd Delegatów Oddziałów.

Ogólne Zjazdy delegatów Oddziału bywają: 1) zwyczajne roczne, 2) nadzwyczajne, zwoływane w miarę potrzeby, według uznania Zarządu Głównego lub też na żądanie Oddziałów reprezentujących 1/3 ogólnej ilości członków.

Par. 9. Do Ogólnego Zjazdu Delegatów należy:

1) udzielanie absolutorjum z dorocznej działalności Zarządu Głównego na podstawie sprawozdania tegoż Zarządu i wniosku Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Technicznego,

2) wybór nowych członków Zarządu Głównego i ich zastępców w miejsce ustępujących,

3) wybór członków Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Technicznego i ich zastępców,

4) wybór innych władz lub komisji,

5) zatwierdzenie preliminarza budżetowego,

6) zmiana statutu (całego lub częściowa),

7) mianowanie honorowych członków,

8) tworzenie i rozwiązywanie oddziałów,

9) zatwierdzanie projektów nabycia lub sprzedaży nieruchomości, warunków zaciągania pożyczek i zawierania transakcji hipotecznych w stosunkach do spraw i własności Towarzystwa w całości,

10) decydowanie ostateczne o wszystkich sprawach Polskiego Towarzystwa Technicznego, jak również i w sprawie likwidacji.

Delegaci wybierani są na ogólnych zebraniach Oddziałów Polskiego Towarzystwa Technicznego; każdy delegat może posiadać kilka mandatów jednak nie więcej niż trzy.

Liczba mandatów danego Oddziału proporcjonalną jest do ilości członków Oddziału, a mianowicie:

do 100 członków	1 głos
„ 200 „	2 głosy,
„ 400 „	3 „
„ 700 „	4 „
„ 1000 „	5 „
„ 2000 „	6 „
„ 3000 „	7 „
po 3000 „	8 „

Par. 10. Ogólny Zjazd Delegatów zagaja prezes Polskiego Towarzystwa Technicznego lub jeden z członków Zarządu, przewodniczy zaś Zjazdowi jeden z delegatów, wybrany przez obecnych na Zjeździe. Przewodniczący zaprasza assessorów i sekretarza. Uchwały Ogólny Zjazd stwierdza protokołami, podpisanymi przez przewodniczącego, assessorów i sekretarzy. Protokoły zatwierdzone są na następnym najbliższym Zjeździe Delegatów.

II. Zarząd Główny.

Par. 11. W skład Zarządu Głównego wchodzi:
Prezes Polskiego Towarzystwa Technicznego,
dwóch wice prezesów Polskiego Towarzystwa Technicznego,
sekretarz Zarządu Głównego,
zastępca sekretarza Zarządu Głównego,
skarbnik Polskiego Towarzystwa Technicznego,
zastępca skarbnika Polskiego Towarzystwa Technicznego i
5 członków Zarządu Głównego, oraz
przedstawiciele Stałych Delegacji fachowych i zawodowych przy
Zarządzie Głównym.

Zastępcy członków Zarządu Główn. w liczbie 4 mogą brać udział we wszystkich posiedzeniach Zarządu Głównego lecz bez prawa głosowania.

W razie wyjścia z Zarządu Głównego któregośkolwiek z członków przed upływem jego kadencji, skład Zarządu Głównego zostaje uzupełniony z pośród 4 zastępców. Nowy członek Zarządu Głównego pozostaje na urzędzie do końca kadencji ustępującego.

Par. 12. Zarząd Główny jest organem wykonawczym uchwał Ogóln. Zjazdu Delegatów Oddziałów Polskiego Towarzystwa Technicznego, w szczególności zaś do kompetencji Zarządu Głównego należy:

reprezentowanie Polskiego Towarzystwa Technicznego nazewnątrz, zarządzanie majątkiem Polskiego Towarzystwa Technicznego go w całości, zwoływanie ogólnych Zjazdów delegatów Oddziałów dorocznych i nadzwyczajnych, aprobowanie i uzgadnianie z niniejszym statutem regulaminów wewnętrznych wszystkich organizacji powstających w łonie eddziałów miejscowych, przedkładanie sprawozdań ze swej działalności na ogólnych Zjazdach delegatów.

Par. 13. 12 członków Zarządu Głównego wybierani są na Ogólnym dorocznym Zjeździe delegatów Oddziału zwyczajną większością głosów.

Oddziały nie mogą wziąć udziału przez przysłanie delegatów mogą skutecznie to drogą pisemną.

Oddziały, które nie mogą przysłać ilości delegatów odpowiednio do posiadanych głosów, mogą również głosy swe uzupełnić drogą pisemną.

Głosy, złożone drogą pisemną, w ilości posiadanych mandatów, liczą się tak samo jak oddane przez delegatów.

Par. 14. Kandydatów na członków Zarządu Głównego wystawiają Ogólne zebrania Oddziału w ilości $\frac{1}{2}$ potrzebnych do obsadzenia miejsc.

Głosowanie na kandydatów do Zarządu Głównego, wystawionych przez Ogólne Zebrania Oddziałów nie jest bezwzględnie obowiązujące dla delegatów danego oddziału.

Zarząd Główny może wystąpić, co do kandydatów do Zarządu Głównego z pewnemi propozycjami do Oddziału, podając przytem prace naukowe i społeczne, proponowanych przez siebie kandydatów oraz ich zasługi położone dla dobra Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Kandydaci, wystawieni przez Ogólne Zebranie Oddziału muszą być zgłoszeni do Zarządu Głównego na dwa tygodnie przed Ogólnym Zjazdem delegatów. Po otrzymaniu zgłoszeń kandydatur z Oddziałów, Zarząd Główny zestawia ogólną listę kandydatów i przesyła ją do wiadomości wszystkich oddziałów w terminie najpóźniej tygodniowym przed Ogólnym Zjazdem Delegatów.

Termin Ogólnego Zjazdu Delegatów, ustalony przez Zarząd Główny, musi być podany do wiadomości Oddziału na 3 miesiące naprzód.

Par. 15. Członkowie Zarządu Głównego w liczbie 12 wybierani są na 4 lata; z liczby tej corocznie ustępuje 13 t. j. 4-ch członków Zarządu; pierwsze dwa lata przez losowanie, a następne — po ukończeniu kadencji.

Par. 16. Członkowie Zarządu Głównego wybierają corocznie z pomiędzy siebie prezesa Polskiego Towarzystwa Technicznego, oraz rozdzielają między siebie funkcje.

Par. 17. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego rządzi się na podstawie regulaminu dla Zarządu Głównego, który zostanie opracowany w ramach niniejszego statutu i zatwierdzony przez Ogólny Zjazd Delegatów.

W pracach Zarządu Głównego biorą udział przedstawiciele Stałych Delegacji Fachowych i Zawodowych przy Zarządzie Głównym z głosem decydującym tylko w swoich sprawach fachowych i zawodowych.

III. Stałe Delegacje Fachowe i Zawodowe przy Zarządzie Głównym.

Par. 18. Stałe Delegacje Fachowe i Zawodowe przy Zarządzie Głównym odpowiadają Sekcjom fachowym i Zrzeszeniom zawodowym egzystującym w poszczególnych Oddziałach miejscowych i mają za zadanie reprezentowanie (zastępowanie) interesów fachowych i zawodowych w Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Technicznego, w jego pracy nad zadaniami ogólnymi przy jego wystąpieniach na zewnątrz, dotyczących danego fachu lub zawodu.

Stałe Delegacje składają się z przewodniczącego danych Delegacji, jego zastępcy, sekretarza, skarbnika i członków Delegacji, oraz rządzić się będą według regulaminu uchwalonego przez Zarząd Główny i zatwierdzonego przez Ogólny Zjazd Delegatów.

Przewodniczącego, jego zastępcę i sekretarza wybierają członkowie danej Delegacji na swem pierwszym posiedzeniu konstytuującym.

Wybory członków danej Delegacji uskuteczniają odpowiednio Sekcje fachowe, względnie Zrzeszenia zawodowe poszczególnych Oddziałów miejscowych w sposób podobny, w jaki uskuteczniają się wybory do Zarządu Głównego, t. j. przez Zjazd Delegatów danych Sekcji fachowych, względnie Zrzeszeń zawodowych lub też drogą pisemną.

IV. Komisja rewizyjna Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Par. 19. Dla kontrolowania ksiąg rachunkowych Zarządu Głównego Stałej Delegacji przy Zarządzie Głównym Ogólny Zjazd Delegatów wybiera Komisję Rewizyjną Towarzystwa złożoną z 5 członków i 2 zastępców, którzy spełniają swe czynności do następnego Ogólnego Zjazdu Delegatów, na którym zdają sprawy ze swych czynności i obowiązani są do postawienia wniosku udzielenia lub nie absolutorium Zarządowi Głównemu i Stałym Delegacjom z ich działalności pod względem rachunkowości.

Osoby wybrane do Komisji Rewizyjnej i ich zastępcy nie mogą piastować równocześnie żadnych innych urzędów we władzach głównych Towarzystwa, ani też we władzach Oddziału.

Par. 20. Zadaniem Komisji Rewizyjnej jest: sprawdzać księgi i rachunki całoroczne, które Zarząd Główny i Stałe Delegacje przy Zarządzie Głównym obowiązane są z końcem każdego roku najpóźniej do 14 dni przed Ogólnym Zjazdem Delegatów przedłożyć Komisji Rewizyjnej, przeprowadzać o ile możliwości periodycznie sprawdzenie kasy i przeglądać książki i rachunki i w razie zauważenia jakiegokolwiek bądź niedokładności żądać jaknajdokładniejszych wyjaśnień, których Zarząd Główny, względnie Stałe Delegacje przy Zarządzie Głównym nie mają prawa odmówić.

E. ODDZIAŁY MIEJSCOWE.

I. Siedziba, zadania, prawa.

Par. 21. Siedzibą Oddziałów miejscowych są poszczególne miejscowości Państwa.

W określonym obszarze Państwa, jak np. w województwie, powiecie, w jednostce samorządowej lub w ich częściach może egzystować tylko jeden oddział miejscowy, którego działalność rozciąga się na dane terytorjum.

Par. 22. Poza ogólnymi celami polskiego Towarzystwa Technicznego, które są również celami każdego Oddziału miejscowego, zadaniem Oddziałów miejscowych jest działalność w obrębie swych wpływów i wyzyskanie miejscowych warunków.

Par. 23. Oddziały miejscowe jako takie stanowią jednostkę prawną, posiadającą swój własny majątek, mają prawa nabywania, wydzierżawiania i sprzedawania wszelkiego rodzaju majątku ruchomego i nieruchomego, zawierania wszelkiego rodzaju umów, w swoim imieniu i t. p. dozwolonych przez prawo czynności.

II. Ustrój.

Par. 24. Pod względem życia fachowego, zawodowego i towarzyskiego w obrębie Oddziałów tworzą się Sekcje fachowe, Zrzeszenia zawodowe i Koła towarzyskie.

Par. 25. Sekcje fachowe, Zrzeszenia zawodowe i Koła towarzyskie mogą być również samodzielnymi osobami prawnymi i posiadać swój odrębny majątek.

a) Sekcje fachowe Oddziału miejscowego.

Par. 26. Sekcje fachowe mają do spełnienia zadania wymienione w par. 3 niniejszego statutu w zakresie specjalności, a w szczególności mają za zadanie pracę nad rozwojem danej gałęzi wiedzy technicznej, udział w zastosowaniu zdobyczy technicznych w swojej dziedzinie oraz w podnoszeniu swej gałęzi wiedzy technicznej wśród pracowników i pracodawców.

Sekcje fachowe mają prawo bezpośredniego porozumiewania się w sprawach swoich specjalności z analogicznymi Sekcjami, egzystującymi w łonie innych Oddziałów Polskiego Towarzystwa Technicznego, jak również i z odnośną Stałą Delegacją fachową przy Zarządzie Głównym.

Pozatem Sekcje fachowe rządzą się według regulaminu przyjętego przez Walne Zebranie swego Oddziału i zatwierdzonego przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

b) Zrzeszenia zawodowe Oddziału miejscowego.

Par. 27. Zrzeszenia zawodowe mają do spełnienia zadanie wymienione w par. 3 niniejszego statutu, w zakresie swego zawodu, a w szczególności łączenie pracowników w danym zawodzie, na terenie miejscowym, dbanie o interesy swego zawodu i przyjmowanie zawodowej łączności z innymi analogicznymi Zrzeszeniami zawodowymi, egzystującymi w łonie innych Oddziałów, z którymi Zrzeszenia zawodowe w sprawach swego zawodu, mają prawo bezpośredniego porozumiewania się, jak również i z odnośną Stałą Delegacją zaw. przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Pozatem Zrzeszenia zawodowe rządzą się według regulaminu, przyjętego przez Walne Zebranie Oddziału i zatwierdzonego przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

c). Koła koleżeńskie i towarzyskie Oddziału miejscowego.

Par. 28. Koła koleżeńskie i towarzyskie, w łonie poszczególnych Oddziałów miejscowych, mają za zadanie podnoszenie życia koleżeńkiego i towarzyskiego oraz danie odpowiednich rozrywek swym członkom i ich rodzinom.

Koła koleżeńskie i towarzyskie rządzą się według regulaminów, przyjętych przez Walne Zebranie Oddziałów miejscowych i zatwierdzonych przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

d) Pododdziały prowincjonalne.

Par. 29. W miejscach większych skupień członków danego Oddziału miejscowego znajdujących się po za jego siedzibą, lecz w obrębie terenu jego działalności, mogą być tworzone Pododdziały prowincjonalne, w celu ułatwienia spełniania zadań danego Oddziału.

Pododdziały prowincjonalne nie mają prawa przyjmowania członków, nie tworzą w łonie swym Sekcji, Zrzeszeń i Kół, lecz członkowie ich mogą należeć do poszczególnych Sekcyj, Zrzeszeń i Kół danego Oddziału miejscowego. Pododdziały prowincjonalne rządzą się według regulaminu, przyjętego przez Ogólne Zebranie danego Oddziału i zatwierdzonego przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

III. Władze Oddziałów Miejsowych.

a) Ogólne zebranie członków Oddziału.

Par. 30. Władzą naczelną Oddziału jest Ogólne Zebranie członków Oddziału, które bywa zwyczajne doroczne i nadzwyczajne, zwoływane przez Zarząd Oddziału w miarę potrzeby według jego uznania lub też na żądanie przynajmniej 15 ogólnej ilości członków danego Oddziału.

Par. 31. Do atrybucji Ogólnego Zebrania członków Oddziału należy.

1) udzielanie absolutorjum z dorocznej działalności Zarządu Oddziału na podstawie sprawozdania tego Zarządu i wniosku Komisji Rewizyjnej Oddziału,

2) wybór nowych członków Zarządu Oddziału na miejsce ustępujących,

3) wybór członków Komisji Rewizyjnej Oddziału,

4) wybór Komitetu Kwalifikacyjnego Oddziału,

5) wybór Sądu Koleżeńskiego Oddziału,

6) balotowanie kandydatów na członków Polskiego Towarzystwa Technicznego z przynależnością do danego Oddziału,

7) stawianie wniosków nominacyjnych na członków honorowych na Ogólny Zjazd Delegatów,

8) zawiązywanie i rozwiązywanie w łonie Oddziałów, Sekcji fachowych, Zrzeszeń zawodowych i Kół towarzyskich,

9) ustanawianie i rozwiązywanie Pododdziałów prowincjonalnych, działających na terenie danego Oddziału,

10) ustanawianie regulaminu Oddziału i wprowadzanie w nim zmian w ramach statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego, dla przedłożenia na zatwierdzenie Zarządowi Głównemu,

11) zatwierdzanie preliminarza budżetowego danego Oddziału,

12) zatwierdzanie projektów nabycia lub sprzedaży nieruchomości, warunków zaciągania pożyczek i zawierania transakcji hipotecznych w stosunku do spraw i własności danego Oddziału, jako jednostki prawnej.

Par. 32. Ogólne Zebranie zagaja prezes Oddziału miejscowego lub jeden z członków Zarządu, przewodniczy zaś Zebraniu osoba, wybrana przez obecnych na Zebraniu; przewodniczący zaprasza asessorów i sekretarza.

Uchwały Ogólnych Zebrań stwierdzane są protokołami, podpisanymi przez przewodniczącego Zebrania, powołanych przez niego asessorów i sekretarzy, zatwierdzenie protokołu odbywa się na następnym najbliższym Ogólnym Zebraniu.

b) Zarząd Oddziału.

Par. 33. Na czele Oddziału stoi Zarząd Oddziału wybierany na 3 lata ogólną większością głosów na dorocznym Ogólnym Zebraniu członków Oddziału. Corocznie ustępuje 1/3 Zarządu Oddziału. W ciągu pierwszych dwóch lat po założeniu Oddziału przez losowanie, następne — po ukończeniu kadencji.

Par. 34. Ilość członków Zarządu Oddziału i ich zastępców określa regulamin danego Oddziału.

c) Komisja Rewizyjna.

Par. 35. Komisja Rewizyjna wybierana na Ogólnym Zebraniu składa się, zależnie od regulaminu Oddziału z 3 lub 5 członków Oddziału, nie biorących udziału w żadnej z władz Oddziału.

Komisja Rewizyjna ma wolny dostęp do wszystkich ksiąg i korespondencji Oddziału przez cały czas swojej kadencji i ma obowiązek na dwa tygodnie przed ogólnym zwyczajnym zebraniem przedstawić Zarządowi Oddziału sprawozdanie z dokonanej rewizji z wnioskiem o udzielenie lub nie absolutorjum z rocznej działalności Zarządu. Sprawozdanie to rozpatruje Ogólne Zebranie i przyjmuje lub odrzuca wniosek Komisji Rewizyjnej.

d) Sąd Koleżeński.

Par. 36. W każdym Oddziale miejscowym czynny jest Sąd Koleżeński, któremu podlegają wszyscy członkowie danego Oddziału. Członkowie Sądu wybierani są przez Ogólne Zebranie Oddziału. Sądy te kierować się będą instrukcją zatwierdzoną przez Ogólny Zjazd Delegatów Oddziałów.

e) Komitet Kwalifikacyjny.

Par. 37. W celu rozpatrywania zgłoszeń kandydatów na członków Polsk. Towarzystwa Technicznego z przynależnością do pewnego Oddziału miejscowego, w każdym Oddziale istnieje Komitet Kwalifikacyjny, wybierany corocznie przez Ogólne Zebranie członków Oddziału i kieruje się po za regulaminem wewnętrznym danego Oddziału instrukcją zatwierdzoną przez Ogólny Zjazd Delegatów Oddziałów.

Komitet przedstawia swe wnioski Ogólnemu Zebraniu Oddziałów za pośrednictwem Zarządu Oddziału.

f) Rada Przedstawicieli Sekcji, Zrzeszeń i Kół Oddziału.

Par. 38. Dla uzgodnienia działalności egzystujących w łonie Oddziałów Sekcji fachowych, Zrzeszeń zawodowych i Kół towarzyskich, współdziałania przy urzeczywistnieniu ogólnych zadań Oddziału, wyrażania ich opinii i życzeń Zarządowi Oddziału, przedstawiciele tych organizacji tworzą Radę Przedstawicieli Sekcji, Zrzeszeń i Kół Oddziału, działającą na podstawie wewnętrznego regulaminu, zatwierdzonego przez Ogólne Zebranie członków Oddziału i aprobowanego przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

IV. Fundusze Oddziału.

Par. 39. Fundusze Oddziału tworzą się z wpisowego, opłat członkowskich, prenumeraty wydawanych czasopism i wydawnictw, z dochodów z urządzanych przez Oddział odczytów, wycieczek, kursów, pogadanek, zebrań, z opłat za korzystanie ze zbiorów muzeów, stacji doświadczalnych, laboratorjów lub innych usług Oddziałów, z zapisów, darów i innych wpływów stałych i przypadkowych.

Par. 40. Wysokość składek i wpisowego oraz termin, kiedy one mają być uiszczane określa Walne Zebranie i zatwierdza Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Par. 41. Określanie odsetek od wpływu ze składek członkowskich, przelewanych do kasy Zarządu Głównego, określa Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Par. 42. Rokiem rachunkowym Oddziału jest rok kalendarzowy.

Terminem przedstawienia sprawozdania za rok ubiegły jest miesiąc luty.

V. Likwidacja Oddziału.

Par. 43. O likwidacji Oddziału powiadomiony być musi Zarząd Główny na 3 miesiące przed zwołaniem zebrania likwidacyjnego.

Par. 44. Likwidację Oddziału uchwalają dwa walne Zebrania z odstępem co najmniej 7-mio dniowym, specjalnie w tym celu zwołane; Zebrania te rozpatrują również wniosek o przeznaczeniu całego majątku Towarzystwa. Przy tem na pierwszym musi być sprawa likwidacji zreferowana, a zdecydowana może być dopiero na drugim kolejnym zebraniu.

Par. 45. Walne Zebranie, mające rozpatrywać i zadecydować sprawę likwidacji Towarzystwa, zwołuje Zarząd Oddziału na skutek własnej uchwały, lub na żądanie Komisji Rewizyjnej lub wreszcie na wniosek podpisany przez 15 liczby członków rzeczywistych. Każdy wniosek w sprawie likwidacji Oddziału powinien być rozpatrzone przez Zarząd, Komisję Rewizyjną, Radę Przedstawicieli Sekcyj, Zrzeszeń i Kół a następnie zakomunikowane Walnemu Zebraniu wraz z opinjami wspomnianych 3 organów Oddziałów.

Uchwała Oddziału musi być najdalej w 3 dni po uchwaleniu zakomunikowana Zarządowi Głównemu.

Par. 46. Zarząd Główny sprawę zlikwidowanego Oddziału referuje najbliższemu Zjazdowi Delegatów .

F. CZŁONKOWIE.

Par. 47. Członkowie mogą być: honorowi, rzeczywisci (miejscowi i zamiejscowi), nadzwyczajni (goście), wspierający i dożywotni.

Par. 48. Członków honorowych obiera Zjazd Delegatów na wniosek Głównego Zarządu z pośród osób, których kandydaturę zgłosiły Walne Zebranie Oddziałów, a które położyły szczególne zasługi dla społeczeństwa, kraju, nauki, techniki, przemysłu lub Towarzystwa.

Par. 49. Członkiem rzeczywistym może być każdy polak (polka) pełnoletni:

- a) Posiadający wyższe lub średnie wykształcenie techniczne;
- b) Pracujący zawodowo na polu technicznym lub przemysłowo-technicznym i posiadający ogólne wykształcenie wyższe.

Par. 50. Każdy członek Polskiego Towarzystwa Technicznego należy do jednego z Oddziałów.

Par. 51. Członek pewnego Oddziału miejscowego, pragnący wstąpić do innego Oddziału miejscowego, musi być przyjęty do danego Oddziału w sposób analogiczny z nowowstępującym kandydatem danego Oddziału.

Par. 52. Obowiązkiem każdego członka jest: uiszczanie wkładek półrocznych, w uchwalonym przez Walne Zebranie terminie oraz powiadamianie o zmianie swego adresu.

Par. 53. Każdy członek rzeczywisty danego Oddziału ma prawo być obieranym do wszystkich władz swego Oddziału i kandydować do władz Polskiego Towarzystwa Technicznego oraz korzystać z ulg i praw, jakie przysługują członkom nadzwyczajnym we wszystkich Oddziałach Polskiego Towarzystwa Technicznego.

Par. 54. Wystąpienie członków może być dobrowolne i to musi być załatwione drogą pisemną. Zgłaszający swe wystąpienie musi uiścić wszystkie należności do następnego półrocza od chwili złożenia swego zgłoszenia o wystąpieniu.

Członkowie, którzy nie uiścili składek w terminie przepisany przez swe Oddziały nie mają prawa korzystać z udogodnień jakie Polskie Towarzystwo Techniczne daje swym członkom — a o ile nie uiścili ich w terminie prekluzyjnym 1 i 1/2 rocznym winni być wykreśleni z listy członków.

Par. 55. Zmiany w składzie członków oraz w ich adresach winny być przez Oddziały komunikowane Zarządowi Głównemu.

Par. 56. Wykluczenie członków odbywa się na podstawie wyroku Sądu Koleżeńskiego.

Par. 57. Jako nadzwyczajny członek (stały gość) może być osoba zakwalifikowana przez Komisję kwalifikacyjną a przyjęta przez Zarząd Oddziału, nie posiadająca pełnych kwalifikacji członkowskich, jednak najzupełniej odpowiadająca pod względem wykształcenia (np. wyższe studia nefachowe) i pod względem etycznym i towarzyskim.

O wykluczeniu i wykreśleniu stałych gości decyduje Zarząd Oddziału.

Par. 58. Stali goście korzystają ze wszystkich urządzeń Oddziału narówni z członkami rzeczywistymi, lecz nie mogą spełniać żadnych władz Oddziału, nie mogą głosować ani brać udziału w walnych Zebraniach.

Par. 59. Wspierającym członkiem może być instytucja przyjęta przez Walne Zebranie a wpłacająca 10-krotną wkładkę roczną.

Par. 60. Dożywotnim członkiem może być członek rzeczywisty, który płaci jednorazową 100-krotną składkę roczną.

Dożywotni członek wolny jest do końca życia od normalnych składek rocznych.

G. FUNDUSZE POLSKIEGO TOWARZYSTWA TECHNICZNEGO.

Par. 61. Fundusze Polskiego Towarzystwa Technicznego tworzą się z odsetek wpisowego i składek członków Oddziału, przelewanych z Oddziałów miejscowych, z ofiar na rzecz Polskiego Towarzystwa Technicznego, oraz z dochodów, wpływów i z innych źródeł.

Par. 62. Wysokość wpłacanych odsetek proponuje Zarząd Główny, a zatwierdza Zjazd Delegatów; stanowiąc one nie mogą mniej 10% wpisowych i składek członkowskich.

H. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Par. 63. Przy przystępowaniu egzystujących Zrzeszeń technicznych w charakterze Oddziałów miejscowych, wszyscy dotychczasowi członkowie tych Oddziałów stają się członkami Polskiego Towarzystwa Technicznego z przynależnością do danego Oddziału.

Pierwszy Zjazd Delegatów ustali termin do jakiego pewne ustępstwa i w jakim sensie będą możliwe dla osób wybitnie odznaczających się i zasłużonych na polu technicznym, a nie posiadających przewidzianych w statucie kwalifikacyj.

I. LIKWIDACJA POLSKIEGO TOWARZYSTWA TECHNICZNEGO.

Par. 64. Likwidacja Polskiego Towarzystwa Technicznego może być wniesiona na Zjazd Delegatów uchwałą Zarządu Głównego lub na wniosek 1/3 Oddziałów miejscowych.

Oddziały winny być powiadomione o tem na 3 miesiące przed Zjazdem Delegatów.

W razie uchwalenia likwidacji Zjazd Delegatów winien wybrać Komisję likwidacyjną, która w myśl uchwał ostatniego Zjazdu Delegatów otrzymuje pełnomocnictwa dla przeprowadzenia likwidacji w określonym terminie.

S P R A W O Z D A N I E

z 3-go Międzynarodowego Kongresu Inżynierów-Doradców w Warszawie w dniu 13 do 16 maja 1926 r.

W oznaczonym terminie dn. 13 do 16 maja, pomimo niesprzyjających warunków politycznych, odbył się w Warszawie, w gościnie udzielonych pomieszczeniach Stowarzyszenia Techników, 3 Międzynarodowy Kongres Inżynierów Doradców.

Warunki w jakich ten Kongres się odbywał, wprawdzie przeszkodziły wykonaniu większości projektowanych wycieczek, przyjęć i przyjęwek, lecz uczyniły pracę intensywniejszą — ze względu na przemyślane przebywanie w miejscu posiedzeń. Dzięki rozporządzałnemu czasowi na pracę, nie tylko posiedzenia plenarne, lecz i sześciu komisji odbywały się gremjalnie, tak że wszyscy uczestnicy mogli w nich brać udział.

Ilość zgłoszeń uczestnictwa w Kongresie była nadspodziewanie duża, szczególnie z Polski, skąd oprócz licznych osób prywatnych się zapisały 24 zrzeszenia i instytucje, a z innych krajów II. Ministerstwa Robót Publicznych Czechosłowacji i Turcji przysłały swych oficjalnych delegatów. Przybyli przedstawiciele zrzeszeń fachowych: Belgji, Francji, Holandji, Czechosłowacji, Jugosławji, Bułgarji, Szwecji i Włoch. Wogóle było zapisanych do udziału w Kongresie 76 przedstawicieli należących do 14 narodowości — obecni byli przedstawiciele 10 narodowości.

Kongres rozpoczął się dnia 13 maja posiedzeniem Komisji Stałej Międzynar. Związku Inż. Doradców (Fédération Internationale des Ingenieurs-Conseils F. I. D. I. C.) wraz z przedstawicielami Zarządu F. I. D. I. C. Na posiedzeniu tym oprócz ostatecznego ustalenia programu Kongresu, dokonano przyjęcia do F. I. D. I. C. stowarzyszenia austriackiego V. T. A. (Verein Technischer Anwälte). Po połud-

niu odbyły się posiedzenia komisji wybranych na poprzednim Kongresie w Bernie Szwajcarskim. W dniu tym odbyło się również wspólne zwiedzanie robót „Wielkiej Warszawy”, zorganizowane przez p. inż. Z. Słomińskiego, przy kierownictwie i objaśnieniach p. inż. K. Iwanickiego, wieczorem zaś zebranie towarzyskie z odczytem p. inż. Mathot (z Brukseli), ilustrowanym 120 doskonałymi przezroczami.

Dzień 14 maja całkowicie, oraz 15 maja do popołudnia był poświęcony pracom Kongresu — plenarnym i komisyjnym. Dnia 15 maja popołudniu, gdy w mieście zapanował już spokój, uczestnicy zagraniczni Kongresu zwiedzili gmachy Politechniki, oprowadzani przez J. M. Rektora i pp. Dziekanów, a następnie Państwową Szkołę Higieny.

W dn. 16 maja z rana odbyło się posiedzenie zamknięcia Kongresu. Po śniadaniu pożegnalnym z udziałem dyplomacji, zwiedzono pod uprzejmem kierownictwem p. arch. Skórewicza Zamek i Łazienki. Część zagranicznych uczestników Kongresu wyjechała wieczorem tegoż dnia na wycieczkę do Krakowa. Dzięki uprzejmości i doskonałej organizacji Krakowskiego Tow. Technicznego uczestnicy wycieczki zwiedzili 4 kościoły, Muzeum Czartoryskich, Wawel (pod kierownictwem p. arch. Stryjeńskiego), oraz Wieliczkę, przyczem kopalnia była rzęsiście oświetlona i zwiedzającym towarzyszyła miejscowa orkiestra. W dn. 17 maja wieczorem uczestnicy tej wycieczki wyjechali już za granicę.

W czasie posiedzeń Kongresu przedyskutowano szereg referatów, część których uprzednio już była wydrukowana (reszta jest obecnie w druku) i powzięto uchwały, które poniżej wraz z wymienieniem tytułów odnośnych referatów i nazwisk referentów podajemy.

I. „Walka z przekupstwem“ referent L. Flesch (Szwajcaria). Uchwalono wezwać Stowarzyszenie Inżynierów-Doradców do:

1) utworzenie stowarzyszeń walki z przekupstwem w krajach, gdzie takie stowarzyszenia nie istnieją, z uwzględnieniem w statucie prawa wszczynania przez nie spraw sądowych,

2) połączyć usiłowania tych stowarzyszeń z wysiłkami istniejących stowarzyszeń mających na celu zwalczania przekupstwa aby:

a) wezwać Izby Handlowe i Izby Związkowe do zajęcia się tą sprawą,

b) starać się o ustanowienie prawodawstwa mającego na celu zwalczanie przekupstwa,

c) zebrać dokumenty w tym przedmiocie,

d) dążyć do ujednostajnienia, w miarę możliwości, prawodawstwa w różnych krajach, przy wzajemnem komunikowaniu sobie otrzymanych wiadomości,

e) rozpatrzyć w jakich warunkach korzystanie z usług urzędnika w charakterze Inżyniera-Doradcy może być uważane jako akt przekupstwa.

II. „Ekspertyzy sądowe“ referent K. Gnoiński (Polska). Uchwały Kongresu:

1) Inżynierowie-Doradcy, członkowie F. I. D. I. C., jako posiadający warunki niezbędne dla wykonywania czynności ekspertów: wiedzę, niezależność i bezstronność, są wskazani do wykonywania czynności ekspertów sądowych,

2) Pożądanem jest utworzenie list rzeczoznawców uznanych przez Sądy — w krajach, gdzie takie listy jeszcze istnieją,

3) Ponieważ liczba Inżynierów-Doradców należących do F. I. D. I. C. jest ograniczona i nie byłaby wystarczającą dla wykonywania wszystkich ekspertyz technicznych, należałoby więc ich powoływać tylko do ekspertyz ważniejszych; mogliby się oni natomiast podjąć kwalifikowania osób odpowiednich do spełniania czynności ekspertów technicznych i ułożenia ich listy dla różnych Sądów.

4) Pożądanem jest żeby wybór rzeczoznawców technicznych był wykonywany z tych list.

5) Należałoby ustalić normy honorarjów rzeczoznawców sądowych na zasadach norm wynagrodzeń Inżynierów-Doradców i zezwolić rzeczoznawcom żądania zaliczki na poczet honorarjów.

III. „Procedura sądów polubownych“ (arbitraży), referent J. Androuin (Francja).

Kongres wzywa wszystkie Stowarzyszenia zrzeszone w F. I. D. I. C.:

1) Do rozpowszechnienia każde w swoim kraju stosowania procedury sądów polubownych w sprawach technicznych.

Do zbadania w szczególności kwestyj następujących: Zasad etycznych, jakimi winni się kierować członkowie sądów polubownych.

Organizacji sądów polubownych pod względem ilości arbitrów, sposobu ich wyznaczania, sposobu działania itd.

Sposobów zabezpieczających natychmiastowe wykonanie wyroku.

Sposobów określania honorarjów.

2) Do utworzenia w swoim łonie wydziału, mającego za zadanie:

Wyznaczania arbitrów na żądanie stron.

Udzielanie w razie potrzeby rad arbitrom w sprawach proceduralnych i pod względem określania wysokości honorarjów i kosztów.

Robienie odpowiedniej propagandy w celu dania się poznać w ośrodkach przemysłowych.

3) Do zaznaczania wysokiej wartości etycznej swej organizacji i osiągnięcia, żeby zawierający umowy przewidywali w nich ewentualność sądów polubownych, z nadmienieniem, że w danym razie zwrócą się do Stowarzyszenia o wyznaczenie arbitrów.

4) Do brania udziału w każdej akcji, zmierzającej do ujednostajnienia prawodawstw w różnych krajach, według wzoru prawodawstwa, na podstawie którego sądy polubowne działają najsprawniej.

5) Do komunikowania Prezesowi i Komitetowi Zarządzającemu F. I. D. I. C. wyników swych spraw w sprawie sądów polubownych w miarę ich postępu, a co najmniej raz do roku.

IV. „Ochrona tytułu i zawodu Inżyniera Doradcy“, referent A-C, Robert (Francja).

Kongres wzywa wszystkie Stowarzyszenia Inżynierów - Doradców:

do poczynienia zabiegów (każde w swoim kraju) w celu osiągnięcia uznania zawodu Inżyniera-Doradcy, z uwzględnieniem otrzymanych tytułów i praktyki zawodowej,

w razie, jeżeli inżynier jest samoukiem, należałoby żeby nadawanie mu praw było wykonywane przez wykwalifikowane zrzeszenie, które okaże się tym bardziej wymagające, że ipso facto będzie odpowiedzialne za nowoprzyjętego członka.

Sam fakt należenia do jednego ze Stowarzyszeń zrzeszonych w F. I. D. I. C. powinien wystarczać do nadania Inżynierowi-Doradcy praw zawodowych.

V. „Położenie Inżynierów - Doradców, wyspecjalizowanych w naukowej organizacji pracy“, referent J. Androuin (Francja).

Kongres wyraża zdanie, że

nawet gdy prawodawstwo danego kraju narzuca Inżynierowi-Organizatorowi pewne zobowiązania, zbliżające jego położenie prawne do położenia handlowca lub przemysłowca, tym niemniej nie zostaje on pozbawiony możliwości być zaliczonym do grona członków rzeczywistych Stowarzyszenia Inżynierów-Doradców F. I. D. I. C., o ile nie przestaje odpowiadać warunkom:

kompetencji, niezależności i bezstronności i o ile w rzeczywistości nie uprawia zawodu handlowego lub przemysłowego.

VI. „Taryfy honorarjów“, referent P. Renard (Francja).

Kongres uchwała, że:

Stowarzyszenia zokomunikują wzajemnie swoje taryfy honorarjów w celu przygotowania tej sprawy na przyszły kongres, kierując się ogólnymi zasadami podanymi w referacie.

VII. „Rola Inżyniera-Doradcy w sprawach finansowych“, referent J. Kaczkowski (Polska).

Ze względu na korzyści, jakie może i winna dać bankierom, finansistom i przemysłowcom współpraca Inżynierów-Doradców, Kongres proponuje żeby F. I. D. I. C. przedsięwzięło propagandę w celu jasnego udowodnienia roli i znaczenia doradców specjalistów administracji i specjalnie fachowców czysto technicznych.

VIII. „Zapobieganie wypadkom przy pracy“, referent C. Baignieres (Francja).

Kongres uchwała, że:

Każde ze Stowarzyszeń Inżynierów-Doradców winno stale utrzymywać na porządku dziennym swych posiedzeń — w celu zorganizowania i zacieśnienia współpracy ze Stowarzyszeniami, mającymi na celu specjalnie zapobieganie wypadkom, i uzyskać, żeby Stowarzyszenia Ubezpieczeń uwzględniały w szerokim stopniu zastosowanie urządzeń zapobiegawczych przez ubezpieczonych przemysłowców.

IX. „Ogłoszenia osobiste“ referent J. Androuin (Francja).

Związek F. I. D. I. C. wzywa zrzeszone Stowarzyszenia do rozwinięcia stosowania zbiorowych ogłoszeń.

Związek dopuszcza w pewnych razach stosowania ogłoszeń osobistych, o ile one nie wpływają ujemnie na zachowanie godności zawodowej.

W tym razie jest wskazaniem, żeby ogłaszający się wymieniał do jakiego Stowarzyszenia Inżynierów-Doradców należy.

X. „Przyjmowanie do Stowarzyszeń obcych Inżynierów“, referent A-C. Robert (Francja).

Związek F. I. D. I. C. jest zdania, że należy każdemu ze Stowarzyszeń pozostawić określenie czasu i warunków przyjęcia obcych Inżynierów do grona swych członków.

Uchwały Komisji Stałej F. I. D. I. C.

XI. „Rocznik F. I. D. I. C.“, referent G. Leroux (Francja).

Postanowiono wydawać rocznik tylko co dwa lata.

Będzie on wydany i dostarczony zrzeszonym Stowarzyszeniom bez ogłoszeń.

Koszty wydawnictwa będą podzielone na podstawie kursu franka belgijskiego pomiędzy zrzeszone Stowarzyszenia w stosunku do zapotrzebowanych przez nie ilości egzemplarzy, przyjmując, że każde Stowarzyszenie zobowiązuje się nabyć co najmniej ilość egzemplarzy, wynoszącą liczbę odpowiadającą dwudziestokrotnej ilości jego członków.

XII. „Pieczęć i oznaka F. I. D. I. C. “ referent G. Coupan (Francja).

a) Pieczęć — zdecydowano, że niema być wprowadzonej żadnej zmiany w używanej obecnie pieczęci.

b) Oznaka — Komisja Stała zdecydowała przygotować projekt oznaki w kształcie breloku. Wzywa ona każde z zrzeszonych Stowarzyszeń do sformułowania swych propozycji w tym względzie

XIII. Statut F. I. D. I. C.

Ostatecznie przyjęto zmiany w Statucie, zawarte w zeszycie 18 aktów Kongresu Berneńskiego, które zostały przedyskutowane i zaproponowane w r. 1914.

XIV. Następny Kongres.

Data następnego Kongresu została oznaczona na r. 1928; na zaproszenie Stowarzyszenia Holenderskiego, Komisja Stała zdecydowała urządzić ten Kongres w Holandji.

W międzyczasie mogą być zwołane posiedzenia Komisji Stałej w Paryżu lub w Brukselli.

Polski Komitet Organizacyjny Trzeciego Kongresu w Warszawie składał się z: Inż. K. Gnoińskiego, jako prezesa, Inż. S. Rodowicza, sekretarza, Inż. M. Pożaryskiego, skarbnika, oraz z członków: H. Korwin-Krukowskiego, R. Trechcińskiego i I. Radziszewskiego. Oprócz tego swym współudziałem w pracach Komitetu przyczynili

się do powodzenia Kongresu pp. Łukaszowie Wolscy z córką, pani Ignacowa Radziszewska, Inż. R. Kaszuba, Inż. Antoni Hoppen, Inż. A. Pawłowski, Inż. K. Iwanicki, Inż. Z. Giliewicz, pani Wacławowa Paszkowska, Inż. Breitkopf, Inż. M. Zembrzuski, Inż. A. Gliński, p. M. Krzyczkowski i inni.

SPRAWA UDZIAŁU NIEMCÓW W 3-IM KONGRESIE MIĘDZ. INŻYNIERÓW DORADCÓW.

Przed wojną światową Stowarzyszenie Inżynierów Doradców niemieckich (Verein Beratender Ingenieure) należał do międzynarodowego Związku Inżynierów Doradców (Fédér. Intern. des Ing. Conseil) i prezes tego stowarzyszenia p. Dr. Blochmann był nawet jednym z wiceprezesów tego Związku. W czasie wojny stowarzyszenie to wystąpiło ze Związku. Zarząd Związku, chcąc obecnie dać możliwość niemieckiemu Stowarzyszeniu wstąpić ponownie do Związku za pośrednictwem Stow. Szwajcarskiego posłał im zaproszenie na 3-ci Kongres Międzynarodowy Inżynierów Doradców, który odbył się w Warszawie w dniach 13 do 16 Maja r. b.

Zarząd V. B. I. odpowiedział na to zaproszenie, że nie będzie mógł przysłać swego delegata do Warszawy, gdyż ogólne zebranie V. B. I. odbędzie się dopiero 17 Czerwca r. b. (przypuszczamy, że co prawda przy dobrych chęciach możnaby to zebranie przyspieszyć), a co do ponownego wstąpienia do Związku, to zarząd V. B. I. uprzednio pragnie być poinformowanym, czy Izba Francuska Inżynierów Doradców nie należy czasem do Union Academique de Paris lub do Conseil International, gdyż towarzystwa te podobno podtrzymują tęzę winy Niemiec w wywołaniu wojny.

Nawet Szwajcarom, naogół życzliwie usposobionym dla Niemców nasunęła się z tego powodu uwaga, że widocznie umysły niemieckie są dalekie od ducha Locarno i że trudne będzie wznowienie z tego powodu normalnych stosunków międzynarodowych. Jednemu zaś z Inżynierów Doradców Belgijskich nasunęły się refleksje, wypowiedziane z takim zacięciem satyrycznym, a zarazem tak dowcipnie, że pozwalamy sobie je w całości tu umieścić.

„Pp. Niemcy zbyt łatwo zapominają, że w krajach cywilizowanych, stowarzyszenia inteligencji, obejmujące zawody wolne wyłączają z zakresu swej działalności kwestje polityki i religii, wbrew temu zapewne co ma miejsce w Reichu. Tyczy się to również Związku FIDIC i stowarzyszeń, które w skład jego wchodzi.

Ztego powodu nasz kolega szwajcar, który zaproponował Vereiniowi niemieckiemu wstąpić do związku, nawet nie pomyślał o tem, żeby się zapytać, czy Stowarzyszenie nie należy czasem do tajnego towarzystwa, mającego na celu przygotowanie odwetu, lub też do klubu antyfrancuskiej propagandy, lub też do towarzystwa szpiegostwa w Polsce, lub do innej tego rodzaju organizacji, tak rozpowszechnionej u naszych pacyfistycznych i lojalnych sąsiadów.

Dla dojścia z nimi do porozumienia przy ich stanie umysłowości nie widzę inego sposobu, jak tylko, żebyśmy, w celu zadośćuczynienia ich uprawnionym pretensjom, przyznali oficjalnie, że w rzeczywistości to król Belgijski w sojuszu z Republiką Andory wypowiedział wojnę narodowi niemieckiemu, żeby go ostatecznie podbić i zapanować nad nim“.

SPRAWOZDANIE Z ODCZYTU W STOW. TECHN. POLSKICH W WARSZAWIE.

Dnia 26 marca w Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie odbył się odczyt prof. Derynga, zgłoszony przez Radę Naukowo-Techniczną Stowarzyszenia p. t. „Współpraca Zrzeszeń Technicznych, Ekonomicznych i Rolniczych, celem podniesienia Wytwórczości i Zapewnienia Samowystarczalności“, w myśl uchwały II-go Zjazdu Delegatów Zrzeszeń Technicznych, oraz omówienia jej w gronie przedstawicieli techniki, rolnictwa i przemysłu.

Prof. Deryng uzupełnił swój odczyt, wygłoszony na II-gim Zjeździe Delegatów Związku Zrzeszeń Technicznych sprawozdaniem co do realizacji powziętej wówczas uchwały w sprawie „Gospodarnego Pracowania“. Wilno, Poznań i Lwów zapoczątkowały już tę akcję, obecnie takie porozumienie cementuje się w Warszawie.

W dyskusji, która wywiązała się po odczycie, zabierali głos: prof. Podoski, p. Z. Chrzanowski, poseł inż. Wierzbicki, p. inż. Świerczewski, p. inż. Rodowicz, p. inż. Telakowski, p. inż. Trzcński.

Pan Chrzanowski poruszył ogromne znaczenie dla Kraju rozwiązanie zagadnienia azotowego i nawozów sztucznych, a następnie zwracając się do celu odczytu, zapewnił że, ze strony rolnictwa akcja Związku spotka się nie tylko ze zrozumieniem, ale i z gorącym poparciem.

Poseł Wierzbicki w swym przemówieniu, podkreślił rolę, którą wypełnił i może w przyszłości odegrać technik polski w zespoleniu wszystkich wysiłków społeczeństwa. Technika jest wspólnym językiem, którym wszelkie odłamy społeczeństwa w Polsce będą mogły się posługiwać.

Wracając do tematu odczytu, zaznaczył że będzie szczerym rzecznikiem poruszonym przez prof. Derynga sprawy i przyłoży wszelkich starań, by myśl ta jaknajzyczliwiej została przyjęta. Z doświadczenia Niemiec należy koniecznie skorzystać, by oręż przeciwnika zdobyć bez jego wiedzy i mieć możność w razie potrzeby przeciw niemu skierować. Należy dostosować wszystkie placówki życia gospodarczego do ogólnego planu, by przy najmniejszym wysiłku osiągnąć jaknajwiększą wydajność. Musimy w tym celu walczyć przeciw marnotrawstwu sił. Normalizacja jest jednym ze środków walki z marnotrawstwem. Droga prawidłowej normalizacji kierujemy się do potania produkcji. Racjonalna organizacja pracy musi być nie tylko tolerowaną, ale i popieraną.

Politechniki nasze muszą zrobić kompromis między nauką a życiem. W szkolnictwie wyższym zasada najmniejszego wysiłku i najszybszego rezultatu nie jest przeprowadzoną. Często zamiłowany w swym przedmiocie profesor stawia za obszerne w stosunku do życia wymagania. Kształcenie trwa zwykle za długo.

Należy przewyciężyć uprzedzenie robotnika co do organizacji pracy, a uświadomić go co do jej celowości.

Punkt ciężkości pracy gospodarczej leży nie w korzyściach osiągniętych przez jednostki, lecz przez całe społeczeństwo.

P. inż. Świerczewski przemawiał o pokojowej obronie Państwa, oraz wysunął analfabetyzm panujący u nas w stosunku do tych

zagadnień. Zwalczeniem tego analfabetyzmu musi się zająć zapoczątkowująca się akcja.

Prof. Podoski podniósł konieczność sprawy w kołach przemysłowych, by skierować wytwórczość krajową na właściwe tory samowystarczalności.

Inż. Rodowicz podał program konkretnej działalności celem zrealizowania programu odczytu.

Następnie zebrani na odczycie przyjęli jednogłośnie wniosek inż. Trzczińskiego następującej treści:

„Z przebiegu dyskusji okazało się, że myśl gospodarczej współpracy techniki, przemysłu i rolnictwa została przez wszystkich przychylnie przyjęta, wobec tego zebrani uważają dalsze prowadzenie tej akcji za wskazane i proponują, by Związek Zrzeszeń Technicznych zwołał zebranie delegatów zainteresowanych organizacji zrzeszeń i instytucji celem omówienia techniki porozumienia, współpracy i nawiązania stałego kontaktu“.

SPRAWOZDANIE

z działalności Stowarzyszenia Techników na Pomorze w Toruniu na rok 1925.

Rok 1925 rozpoczęło Stowarzyszenie Techników posiadając 46 członków. W ciągu roku przybyło 1. Z ogólnej liczby 34 członków zamieszkuje w Toruniu, reszta 13 na prowincji.

Zmarł członek 1, mianowicie ś. p. Jan Skowronek.

Zarząd Stowarzyszenia składał się z kolegów: Prezes: kol. Cywiński Paweł Piotr, zastępca prezesa kol. Różański Jan, sekretarz kol. Schneider Sylwester, zastępca sekretarza kol. Szubryczyński Władysław, skarbnik kol. Lewandowski Piotr, ławnicy kol.: Drecki Józef i Smolny Stefan.

Rachunek kasy Stowarzyszenia za rok 1925.

Dochód:

Saldo na 1.I.1925 r. 251,42
Składki i inne . . . 863,90

R a z e m . 1,115,32

Rozchód:

Na opłaty do stałej
delegacji, portorja
i t. d. 863,23
S a l d o 252,09

R a z e m . 1,115,32

Praca Stowarzyszenia wyrażała się głównie w zwyczajnych i nadzwyczajnych zebraniach walnych i miesięcznych, oraz posiedzeniach zarządu. Zebrań ogólnych odbyto: Walnych zwyczajnych i nadzwyczajnych 2, miesięcznych zwyczajnych i nadzwyczajnych 13, zarządu 16.

Na niektórych zebraniach wygłoszono odczyty, a mianowicie:

1) dnia 7.VII.1925 r. Gospodarka Rady Elektrycznej — referował kol. A. Hoffman,

2) dnia 6.VIII.1925 r. a) Niebezpieczeństwo zapalenia się wapna niegaszonego, b) Fachowa manipulacja posadzki terakotowej — referował kol. P. Lewandowski.

3) dnia 1.III. 1925 r. Ze zjazdu mechaników — referował kol. Rybiewski.

Pozatem na poszczególnych zebraniach prowadzono dyskusję fachowe z różnych gałęzi budownictwa, materiałów budowlanych. Na całym szeregu posiedzeń miesięcznych, zarządu jako też specjalnie zwołanych opracowano krytykę projektu Ustawy budowlanej i uzgodnienie opinii Ustawy Przemysłowej.

Z łona Stowarzyszenia został, po porozumieniu ze Stow. Inż. i Arch. w Poznaniu, delegowany do Państwowej Rady Elektrycznej kl. inż. A. Hoffman.

Na zebraniu walnym w dniu 2.II.1926 r. został wybrany ponownie zarząd dotychczasowy.

SPRAWOZDANIE . .

Stowarzyszenia Techników w Sosnowcu.

Od dn. 29 kwietnia 1925 r. do dn. 30 kwietnia 1926 r.

1. Zarząd i Komisja Rewizyjna.

Zarząd ukonstytuował się na zebraniu w dniu 26 maja 1925 r. w sposób następujący:

Prezes kol. Gadomski Stanisław, I Vice-Prezes Frycz Feliks, II Vice-Prezes Rzeczkowski Bronisław, Skarbnik Krasnodębski Edmund, Zastępca skarbnika Wencel Marjan, Sekretarz Okoński Stanisław, Zastępca sekretarza Smogorzewski Tomasz, Gospodarz lokalu Kędzierski Jerzy, Zstępca gosp. lokalu Łukowski Stefan, Bibliotekarz Małachowski Edward, Zastępca bibliotekarza Janiszewski Eugenjusz, Członkowie Zarządu: Horko Włodzimierz, Strączyński, Zalewski Feliks, Pawłowski Bronisław.

W ciągu okresu sprawozdawczego wystąpił z Zarządu z powodu wyjazdu z Sosnowca kol. Janiszewski Eugenjusz.

Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani na Ogólnem Zgromadzeniu członków w dniu 29 kwietnia 1925 r. kol. Bereszko Michał, Janowski Leon, Krauze Zygm., Maleszewski Stefan, Kibertt Dom. i jako zastępca Robakowski Stefan.

2. Komisje i Koła — stałe i czasowe.

Odczytowa: kol. Smogorzewski, Frycz, Horko i Zalewski, Zebrań towarzyskich: kol. Łukowski, Kędzierski, Frycz i Małachowski, Wycieczkowa: kol. Pawłowski, Łukowski, Janiszewski i Małachowski, Do Spraw Miejskich: kol. Rzeczkowski, Strączyński, Horko i Pawłowski, Do Budowy Gmachu Stowarzyszenia kol. Łukowski, Rzeczkowski, Horko, Pawłowski, Strączyński oraz dokooptowany z poza grona Zarządu kol. Woźniak.

Delegatami na zjazdy Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych zostali wybrani: kol. Gadomski, Frycz i Rzeczkowski.

Pozatem przy Stowarzyszeniu istnieją dawniej zorganizowane, Koło Elektrotechników, należące do Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich i Koło Naukowej Organizacji Pracy.

3. Biblioteka i czytelnia.

W ciągu roku sprawozdawczego liczba książek naszej biblioteki wzrosła o 22 dzieła i na 1 kwietnia 1926 r. wynosiła: 202 dzieł technicznych, stanowiących własność Stowarzyszenia Techników, 164 dzieł z depozytu d-ra Łaszczyńskiego, ogółem 366 dzieł.

Oprawiono i oddano do użytku 23 tomy roczników czasopism technicznych i dzieł technicznych.

Z biblioteki korzystało w ciągu roku 38 czytelników, którym wypożyczono 52 książki. Prenumerowano 11 czasopism technicznych. Pism codziennych i tygodniowych abonowano 10.

4. Praca Zarządu.

Zarząd odbył w ciągu roku 1925-26 (od 1.IV do 1.IV) 36 posiedzeń, przyczem, podobnie jak w latach ubiegłych, zbierano się normalnie we wtorki, robiąc dłuższą przerwę w zebraniach tylko w sierpniu i we wrześniu roku ubiegłego. Obok spraw bieżących, a więc spraw finansowych, gospodarczych, administracyjnych i t. p., przyjmowania nowych członków i stałych gości i omawiania spraw odczytowych, były poruszone i załatwione na posiedzeniu Zarządu w ciągu roku następujące ważniejsze sprawy:

Doprowadzono do skutku zamianę ofiarowanego w roku zeszłym placu przez firmę Woźniak na plac od Tow. Sosnowieckiego przy ul. Małachowskiego wprost Banku Handlowego.

W związku z tą zamianą, okazała się konieczna potrzeba dokupienia małego placu przestrzeni 46 pretów, który po dołączeniu do ofiarowanego poprzednio przez firmę Woźniak, został oddany Tow. Sosnowieckiemu. Odpowiednie akta kupna placów i ich zamiany zostały już formalnie załatwione i obecnie, będąc właścicielami odpowiedzialnego placu pod budowę gmachu w śródmieściu możemy przystąpić do budowy. W tym celu z Zarządu została wyłoniona specjalna komisja, której sprawozdanie znajduje się poniżej.

Wydrukowano w 500 egzemplarzach nowy regulamin Stowarzyszenia, przyjęty przez Ogólne Zebranie w maju 1925 r.

Rozpatrywano projekt nowej ustawy przemysłowej i zajęto w tej sprawie odpowiednie stanowisko.

Zainicjowano wśród miejscowych organizacji społecznych akcje, w celu wstrzymania się od zakupu towarów zagranicznych; w tej sprawie odbyło się jedno Zebranie Ogólne i 2 Zebrania Komisyjne.

Rozpatrywano projekt ustawy budowlanej, nadesłanej nam do opinii przez Związek Zrzeszeń Technicznych; na zjazd w Warszawie w tej sprawie delegatów fachowych Zrzeszonych Stowarzyszeń, wydelegowano kol. Rzekzkowskiego.

Brano udział w dwóch zjazdach Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych, mianowicie w Lublinie w kwietniu i w Wilnie w listopadzie 1925 roku.

5. Sprawozdanie Komisji Odczytowej.

Zebrania Ogólne odbyto w roku 1925/26 — 9; z tych jedno ogólne doroczne i 8 poświęconych specjalnie odczytom i dyskusji przy średniej frekwencji 32 członków i gości. Wygłoszono następujące odczyty: 1) 29 maja 1925 r. — p. inż. Kułakowski „Kłopoty inżyniera

w dobie obecnej"; 2) 19 czerwca 1925 r. — p. inż. Kucharzewski „Wykresy Ganta a naukowe zarządzenia"; 3) 25 czerwca 1925 r. — p. inż. Kamiński „Sprawozdanie z wycieczki do Czechosłowacji i Zakładów Skody"; 4) 23 października 1925 r. — p. inż. Galbot „Organizacja pracy, a sytuacja gospodarcza w kraju"; 5) 9 grudnia 1925 r. — p. inż. St. Raźniewski „Historja rozwoju kopalń węgla w Zagłębiu"; 6) 26 stycznia 1926 r. — Zebranie Ogólne poświęcone uczczeniu zasług St. Staszica; 7) 12 marca 1926 r. — p. inż. A. K. Litaniuk-Litański „O polityce Komunikacyjnej Państwa Polskiego".

6. Sprawozdanie Komisji Wycieczkowej.

W roku sprawozdawczym odbyto 5 wycieczek, a mianowicie:

1) W dniu 25 kwietnia 1925 roku urządzono wycieczkę do fabryki papieru Steinhagenów w Myszkowie.

2) W dniu 23 czerwca odbyła się 5-cio dniowa wycieczka do Czechosłowacji. Zwiedzono wszystkie działy fabryki Breitfeld — Danek w Pradze, fabrykę samochodów „Pracha", fabrykę elektryczną „Kolben" w Pradze, Psychotechniczny Instytut Masaryk'owy w Pradze, zabytki starożytne i historyczne miasta Pragi, Muzeum i t. p. w Pradze, następnie wycieczka udała się do Pilzna w celu zwiedzenia olbrzymich zakładów Skoda i Mieszczkańskiego Browaru w Pilźnie. Wycieczka ta złożona z 11 członków Stowarzyszenia była wszędzie nadzwyczaj serdecznie i gościnnie podejmowaną i przyniosła jej uczestnikom wiele pouczających korzyści.

3) W dniu 1 sierpnia zorganizowana była wycieczka do fabryki żelaznej „Poręba", koło Zawiercia. Uczestnicy tej wycieczki w ilości 16 osób udali się do „Poręby" około godziny 8-jej rano samochodem ciężarowym, łaskawie udzielonym przez Zarząd Elektrowni Miejskiej w Sosnowcu. Po drodze zwiedzono w Siewierzu ruiny starego siewierskiego zamku i zapoznano się z chałupniczą pracą wyrobów garncarskich. Po przybyciu do fabryki „Poręba" zwiedzono wszystkie urządzenia tego zakładu, a więc próby wykonywania precyzyjnych obrabiarek, dział wyrobów garnków żelaznych, emaljernie i t. p.

4) Dzięki zabiegom kol. Wencla urządzono w dniu 29 sierpnia 1925 r. wycieczkę do Huty Pokoju na Górnym Śląsku. Uczestników było 14. Zwiedzono wielkie piece bardzo interesujące, zmechanizowane walcownie różnego żelaza i szyn kolejowych; oglądano różne gatunki rud żelaznych, z których prażona ruda w cegiełkach sprowadzana jest z Bolszewji i t. p.

5) W dniu 12 września skorzystano z urządnego w Sosnowcu tygodnia lotniczego, w ciągu którego w okolicy Sosnowca zostały ustawione wojskowe hangary lotnicze z samolotami i urządzono wycieczkę w ilości kilkudziesięciu członków na to lotnisko, gdzie oficerowie-lotnicy zapoznali zwiedzających szczegółowo z posiadaniem samolotami, nadto, niektórzy koledzy skorzystali z możliwości użycia przejażdżki samolotowej.

7. Sprawozdanie Komisji Budowy Gmachów.

Wyłoniona przez Zarząd Stowarzyszenia Komisja Budowy własnego gmachu ukonstytuowała się w składzie: kol. A. Woźniak, jako przewodniczący, W. Horko, S. Łukowski, B. Pawłowski, B. Rzekowski — jako zastępca przewodniczącego i E. Strączyński.

Na Zebraniu Ogólnem w dniu 9 maja 1925 r. zdecydowano dokonać zamiany nabytego przez kol. A. Woźniaka i ofiarowanego przez firmę „Bracia Woźniak”, placu na Pogoni powierzchni 341,3 prętów na plac T-wa Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich przy ul. Małachowskiego powierzchni 86 prętów, wobec zasadniczej zgody tego T-wa na taką zamianę.

Okazała się jednak potrzeba dokupienia przez Stowarzyszenie około 30 prętów placu, do wykonania czego został upoważniony kol. Rzeczkowski, który też w dniu 13 października roku sprawozdawczego, nabył za sumę zł. 800 plac przestrzeni 47,8 prętów pod Milowicami. W ten sposób Stowarzyszenie znalazło się w posiadaniu 2-ch placów o ogólnej powierzchni 389,1 prętów, które zadeklarowało T-wu Sosnowieckiemu do zamiany na wyżej wskazany plac, powierzchni 86 prętów listem z dnia 14 listopada, na co wymienione T-wo zgodziło się ostatecznie i formalna zamiana placów została dokonana 25 lutego bieżącego 1926 r. aktem zestawionym u rejenta Raykowskiego w Sosnowcu.

BILANS W DNIU 31 GRUDNIA 1925 ROKU.

<i>Stan czynny</i>		<i>Stan bierny</i>	
14 R-k Kasy	699.64	25 R-k Koła Elektrotech.	225.15
24 „ Biblioteki . .	1239.—	25 „ Kursów Montherskich	274.96
89 „ Akcji B. Polsk.	100.—	28 „ Majątku Stowarz.	18873.38
101 „ Nieruchomości .	8310.—	29 „ Wydawnictw Tech.	2491.—
102 „ Ruchomości . .	9315.85	92 „ Udziałów Budo-	
78 „ Dłużników . .	2600.—	wy Domu	400.—
	22264.49		22264.49

IV. ZJAZD DELEGATÓW ZWIĄZKU POLSKICH ZRZESZEN TECHNICZNYCH.

odbędzie się 18 i 19 września r. b. w Bydgoszczy.

Na porządku obrad są dotychczas następujące sprawy:

1. Sprawozdanie Zarządu.
2. Sprawozdanie ze Zjazdu Organizacyjnego FIS'a (Federacja Inżynierów Słowiańskich).
3. Sprawa II-go Zjazdu Techników Zrzeszonych, przypuszczalnie we Lwowie w 1927 r.
4. Sprawa utworzenia jednolitego Towarzystwa Technicznego.
5. Zmiana w Statucie w związku ze zgłoszeniem o przyjęcie Zrzeszenia Technicznego z poza Rzeczypospolitej.
6. Sprawy pracy gospodarnej.
7. Uwagi Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie w sprawie projektu Ustawy o Dostawach i Robotach.
8. Sprawa reorganizacji ministerstw związanych ze sprawami technicznymi.